

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Právníká fakulta

**Katedra finančního práva, národního hospodářství a
ekonomie**

Institut protestu ve směnečném právu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Zdenka Papoušková

Zpracovala: Barbora Prázová

Olomouc 2009

Já, níže podepsaná Barbora Prázová, autorka diplomové práce na téma „Institut protestu ve směnečném právu“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 779 00

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Knihovna UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla podle autorského zákona.

Prohlašuji, že moje osobní údaje jsou pravdivé.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma Institut protestu ve směnečném právu vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 1. prosince 2009

Podpis:

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Zdence Papouškové za ochotu, trpělivost, cenné rady a připomínky při vedení mé diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	7
KAPITOLA 1. PŮVOD A PRÁVNÍ VÝVOJ SMĚNKY	9
1.1 Původ a právní vývoj směnký.....	9
1.2 Původ a právní vývoj směnký na našem území.....	10
KAPITOLA 2. SMĚNKA	12
2.1 Pojem směnký.....	12
2.2 Náležitosti směnký.....	13
2.2.1 Náležitosti směnký cizí.....	16
2.2.2 Náležitosti směnký vlastní.....	24
KAPITOLA 3. INSTITUT SMĚNEČNÉHO PROTESTU	27
3.1 Směnečný protest.....	27
3.2 Protestní listina	35
3.3 Protestní orgány	38
3.3.1 Soudní protest	38
3.3.2 Notářský protest.....	39
3.3.3 Místní protest	40
3.4 Průběh směnečného protestu	41
3.5 Druhy směnečných protestů.....	44
3.5.1 Protest stěnám a protest do větru	45
3.5.2 Protest pro neplacení.....	46
3.5.3 Protest pro nepřijetí.....	47
3.5.4 Protest pro nedatované přijetí	48
3.5.5 Protest pro nezaplacení směnký podpůrnou adresou nebo čestným příjemcem.....	49
3.5.6 Protest pro nepřijetí směnký podpůrnou adresou	49

3.5.7 Protest pro nevydání prvopisu směnky majiteli opisu	50
3.5.8 Protest pro nevydání stejnopisu směnky zaslánoho k přijetí	51
3.6 Notifikace.....	52
3.7 Vyšší moc	53
KAPITOLA 4. KOMPARACE SMĚNEČNÉHO A ŠEKOVÉHO PROTESTU	55
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	61
PŘÍLOHA č. I formulář směnky vlastní	
PŘÍLOHA č. II formulář směnky cizí	
PŘÍLOHA č. III zákon směnečný a šekový	

ÚVOD

Směnka je právním institutem, který má velmi dlouhou tradici. Toto dokládá i fakt, že se s listinou směnky setkáváme již ve středověku, a tedy po právu ji můžeme považovat za nejstarší představitelku cenného papíru. Nejprve byly vydávány jakési dlužní úpisy, ve kterých se sám vystavovatel zavazoval uhradit určitou sumu. Lze tedy říci, že se jednalo o první směnky vlastní, až později došlo k vystavování i směnek cizích.

Již v této době směnka plnila funkci, pro kterou je využívána i dnes, a tou je především její zajišťovací funkce. Zajišťuje závazek jak výstavce, tak zároveň zajišťuje právo jejího majitele na plnění od osoby, jež směnku vystavila. Představovala tedy, stejně jako dnes, právo jejího majitele na plnění od osoby ve směnce uvedené. Také byla používána jako bezpečný prostředek transportu peněz, což v dnešní době internetového bankovníctví není tak aktuální, ale přesto je směnka stále velmi oblíbeným a také velice často využívaným finančním instrumentem, a to nejen v podnikatelské sféře. V našem právním řádu se směnka znovu začala objevovat po roce 1989, kdy nastala změna politické situace a s ní i návrat k tržnímu hospodářství

Její úpravu nalezneme především v zákoně č. 191/1950 Sb., směnečném a šekovém, ve znění pozdějších předpisů. Zákon směnečný a šekový, který vznikl na podkladě ženevského práva, představuje jednu z nejkvalitnějších úprav určité právní oblasti vůbec, což dokazuje i fakt, že za celou dobu své existence, tj. téměř šedesáti let, byl novelizován pouze dvakrát, a to v roce 2000 a v roce 2007. Toto je, podle mého názoru, velmi neobvyklé a svědčí to – s ohledem na to, jak často se novelizují i nově vydané zákony – o jeho skutečné kvalitě.

Ženevské směnečné právo bylo etablováno v důsledku Ženevské konference ještě před druhou světovou válkou a silně ovlivnilo vývoj směnečného práva a to ve většině zemí kontinentální Evropy.

Směnka je instrumentem z hlediska obsahového přísně formální, což činí nemalé potíže těm, kteří se s ní setkávají. A tak je tomu i v případě jejího institutu směnečného protestu. Většina osob, které přijdou do styku se směnkou, na níž je uvedena doložka „bez protestu“, má o této doložce mylnou představu. Domnívají se, že tímto se ten, kdo směnku vystavuje, zavazuje k tomu, že při jejím předložení nebude protestovat proti zaplacení. Tedy že zaplatí okamžitě a nebude se této povinnosti nijak vyhýbat. Z hlediska lingvistického to sice není nepochopitelné, ale z právního pohledu se jedná o záležitost zcela odlišnou.

A právě i toto všeobecné nepovědomí o daném institutu bylo důvodem volby tématu této diplomové práce.

Přestože se jedná o právní institut, který byl nejvíce využíván v polovině devadesátých let minulého století a v dnešní době ustoupil do pozadí, stejně si myslím, že je dobré mu rozumět a mít o něm určitou znalost. Směnky jsou totiž v dnešní době stále oblíbeným a velmi využívaným finančním nástrojem, a proto se domnívám, že je třeba je samotné i instituty s nimi související dobře znát.

Tématem této diplomové práce je institut protestu ve směnečném právu. Mým cílem je především seznámit jejího čtenáře se směnečným protestem. Proto se budu snažit proniknout pod povrch této ne tak známé problematiky, provést analýzu daného směnečného institutu a objasnit jeho specifika, dále shromáždit a utřídit si o něm poznatky, objasnit a vysvětlit jeho jednotlivé náležitosti tak, aby bylo zřejmé, jaké jsou důvody a předpoklady pro jeho zřízení, co je jeho podstatou, proč se ve směnečném právu objevuje, zda je stále aktuální a zda se bude využívat i v budoucnu. Také se budu v prvních kapitolách své práce věnovat historickému vývoji směnek a jejich právní úpravě, zaměřím se na směnky jako takové, především na jejich náležitosti, které mají význam i právě z hlediska směnečného protestu. Závěrem provedu komparaci protestu směnečného s protestem šekovým. Při zpracovávání této práce využiji vědeckou metodu historickou, dále komparaci a především metodu analýzy.

Ve své práci budu vycházet jednak z monografií autorů, kteří se směnečným právem zabývají, jednak z právních předpisů a i judikatury týkající se jak směnek, tak si samotného směnečného protestu a v neposlední řadě použiji i internetových zdrojů.

KAPITOLA 1. PŮVOD A PRÁVNÍ VÝVOJ SMĚNKY

1.1 Původ a právní vývoj směnký

S listinou mající povahu směnký se poprvé setkáváme v polovině 12. století v Itálii. Již v této době směnký plnila funkci úvěrových peněz. Byla prostředkem pro jejich transport i prostředkem pro placení ve vzdálených místech, kde vznikaly obtíže spojené s jejich nesnadnou přístupností a problémy s cizí měnou. Svou roli sehrál i obecný problém středověku, kterým byla malá a všeobecně jen slabě zajištěná bezpečnost na cestách.

Směnký byly vydávány zvláštními finančními podnikateli, tzv. kampsory. Fungovalo to tím způsobem, že osoba, která měla zájem o zprostředkování platby, složila u kampsora příslušný obnos a byla jí vydána listina, v níž se kampsor zavazoval zaplatit v daném platebním místě složenou sumu buď sám, či prostřednictvím třetích osob. Díky tomu, že kampsori byli nuceni kvůli plnění svých povinností udržovat kontakty i se zahraničními partnery, se směnký začala rozšiřovat z Itálie do Francie, Nizozemí i Německa.

Právní regulace směnký probíhala původně jako právo zvykové, a zprvu jako jen právo místní. Vznikaly tedy pouze místně platné právní normy. S postupným vznikem národních států vznikala i samostatná národní směnečná práva. Nakonec můžeme hovořit o třech základních systémech. Prvním bylo směnečné právo francouzské, pod které spadaly i země jako Španělsko, Nizozemí a další. Tato francouzská úprava byla založena na Code de Commerce z roku 1807. Druhým systémem byla rakousko-německá úprava vycházející ze Směnečného řádu přijatého na konferenci v Lipsku v roce 1847. A třetím systémem byla anglosaská právní úprava, kde směnečné právo vycházelo z Bills of Exchange Act z roku 1882.

V roce 1910 až 1912 se konala konference v Haagu, kde se podařilo v určité míře sjednotit právo kontinentální, tedy systém francouzský a rakousko-německý. Byl vytvořen Jednotný směnečný řád, který měl unifikovat směnečné řády národní, ovšem z důvodu vypuknutí první světové války nepřinesl takové výsledky, jaké byly očekávány.

Až v roce 1930 došlo k velmi výraznému posunu na konferenci v Ženevě, které se účastnilo na 31 států, mezi nimi i Československá republika.

Dne 7. června 1930 byly podepsány tři úmluvy:

1. Úmluva o jednotném zákonu směnečném¹

2. Úmluva o střetech zákonů²

3. Úmluva o směnečných poplatcích

Ženevská konference přinesla výraznou unifikaci směnečného práva a měla takový vliv, že ženevské směnečné právo se celosvětově rozšířilo i přesto, že některé státy vůbec úmluvy nepodepsaly, ale začlenily ho do svých vnitrostátních norem. Z hlediska mezinárodního můžeme i v dnešní době rozlišovat dvě úpravy směnečného práva, ženevské směnečné právo a anglosaskou úpravu

1.2 Původ a právní vývoj směnky na našem území

První systematickou úpravou směnečného práva na našem území představoval Směnečný řád, který byl zaveden patentem Marie Terezie v říjnu roku 1763. Spolu se Směnečným řádem byly patentem zřízeny směnečné a obchodní soudy v Praze, Brně a Opavě, jejichž cílem bylo dohlížet nad dodržováním zásad Směnečného řádu v praxi.

V roce 1850, tři roky po konání konference v Lipsku, byl císařským patentem zaveden nový Směnečný řád, který na našem území (po řadě novelizací) v podstatě přežil i trvání habsburské monarchie a byl převzat do zákonů i o téměř sedmdesát let později vzniklé Československé republiky.

Když v roce 1918 došlo ke vzniku samostatného československého státu, bylo zákonem č.11/1918 Sb.³ rozhodnuto o převzetí tehdejších zákonů, což se samozřejmě týkalo také oblasti směnečného práva, která se i nadále řídila Směnečným řádem.

Přesněji řečeno byl tento řád využíván v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Zatímco na Slovensku a v Podkarpatské Rusi bychom našli uherské směnečné právo podle směnečného zákona z roku 1876. Tento právní dualismus byl vyřešen až směnečným zákonem pod číslem 1/1928 Sb., jímž došlo k sjednocení práva směnečného a k jeho kvalitnímu právnímu zakotvení na našem území. Tento zákon byl pod vlivem rakousko-německé směnečné právní doktríny.

Přestože se Československo účastnilo Ženevské konference, řadí se mezi státy, které neratifikovaly úmluvy na ní přijaté. Hlavním důvodem byla vlastní kvalitní úprava.

¹ Úmluva o jednotném zákonu směnečném je nejvýznamnější. Její podstatou je první příloha- Jednotný zákon směnečný, jehož text signatářské státy přijaly do svých vnitrostátních úmluv. Upravuje směnku vlastní a cizí, ale neupravuje protestaci smenek, to ponechal na vnitrostátní úpravě jednotlivých států.

² Tato úmluva upravuje kolizní právo směnečné.

³ Zákon o vzniku samostatného Československa ze dne 28. října 1918, článek 2 „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*“

K inkorporaci ženevského směnečného práva do československého právního řádu došlo až pod vlivem německé okupace, kdy protektorátní vláda byla nucena přijmout nařízení č.111/1941 Sb.⁴, kterým byl zaveden Jednotný směnečný řád na území Protektorátu Čechy a Morava. Ženevské směnečné právo se dostává do našeho právního řádu prostřednictvím práva německého a zároveň se k německému právu obrací v otázkách, které samo neřeší. Kupříkladu z německého práva převzatá protestace přímo na směnečné listině.

Jednotný směnečný zákon v podstatě neupravuje oblast směnečné protestace, ta je tak ponechána na zákonodárství jednotlivých států.

Na Slovensku došlo k inkorporaci ženevského práva prostřednictvím zákona č. 255/1941 SL. z, *zmenečného*.

Po roce 1945 se tak Československo dostalo do situace, kdy na jednom území platily tři zákony upravující jednu právní oblast, směnečné právo. Byl tu zákon z roku 1928, který nebyl považován za zrušený, válečné směnečné právní předpisy a slovenský zákon zmenečný. Tento zmatený stav byl vyřešen až přijetím zákona č. 191/1950 Sb., *směnečného a šekového*, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSŠ), který se stal součástí i právního řádu nově vzniklé České republiky a platí v téměř nezměněné podobě až dodnes.

Zákon směnečný a šekový se člení na tři články. Článek I zahrnuje úpravu směnek, článek II se zabývá šekovou úpravou a článek III se týká společných ustanovení. Tento zákon je jedním z nejstarších právních předpisů, které jsou u nás užívané, a to v podstatě v takové podobě, v jaké byl vydán poprvé.

⁴ vládní nařízení č. 111/1941 Sb., kterým se vydává a zavádí jednotný směnečný řád

KAPITOLA 2. SMĚNKA

2.1 Pojem směňky

Směňka je právní institut, který nemá zákonem zakotvenou legální definici. Proto při jejím definování musíme vycházet z její povahy.

Směňka je listinný cenný papír, jenž musí bezpodmínečně obsahovat všechny náležitosti, které zákon vyžaduje, a to pod sankcí její neplatnosti. Její podstatou je závazek mezi výstavcem a majitelem směňky, kdy se výstavce zavazuje, že on sám nebo třetí osoba bude ze směňky plnit, a kdy její majitel má právo na toto směnečné plnění. Směňka je zajišťujícím instrumentem hmotněprávního vztahu, který vznikl mezi směnečně zavázanými osobami. Například půjčka peněz může být zajištěna směňkou, ale i závazek nepeněžitý může být takto zajištěn, v praxi to ovšem nebude tak časté, jako u závazku peněžitého.

„...určitá směňka v určitém čase plní ve vztahu k jiným právům a povinnostem, obvykle nesměnečné povahy, funkci prostředku zajištění těchto práv a povinností.“⁵

Směňka je obchodovatelný cenný papír, z toho lze odvodit i její platební funkci, kdy může být prodána třetí osobě a prodávající tak získá hotové peníze. Nicméně závazek ze směňky ale i nadále trvá. Všechna práva a povinnosti, které jsou se směňkou jako cenným papírem spojeny, jsou vtěleny do listiny, proto musí její majitel předcházet její ztrátě či zničení. Tyto skutečnosti by pro něho měly nepříznivé následky, protože výkon směnečných práv a jejich vymáhání je podmíněn řádným předložením směňky.⁶

Předmětem směňky může být pouze peněžité plnění. Plnění nepeněžité je vyloučené, nejednalo by se pak o směňku, ale o poukázku. To samozřejmě neznamená, že by oprávněný ze směňky místo peněžitého plnění nemohl přijmout plnění nepeněžité. To by záviselo zcela na jeho vůli, zda by byl ochoten přistoupit na takové plnění, kterým by povinný svůj závazek splnil. Ale platí, že směňka je vystavena vždy a pouze na peněžitou částku. *„Majitel směňky má zásadní právo na zaplacení směnečného penízu ze směňky vyplývajícího a nelze na něm vynutit, aby se spokojil s jinou hodnotou. Nebylo by v rozporu s právem, kdyby na úhradu směňky přijal jiné věci, například nemovitosti. Jde však výlučně o jeho posouzení, zda mu tato forma úhrady vyhovuje, nebo zda dá přednost zaplacení*

⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Směňka jako zajištění*. Praha 2002, s. 3.

⁶ CIRÁK, Ján: *Směňky a směnečné právo. Základy směnečného práva a směnečný zákon č191/1950 Sb.*, Ostrava 2007, s. 49.

v penězích. Navrhovatel, který nepřijal nabídku na vyrovnání směnečného dluhu v jiné hodnotě, nelze v tomto směru nic vytkat, postupoval řádně“.⁷

Směnka je závazkem nesporným, to znamená, že majitel směnky musí pouze prokázat, že on je vlastníkem směnky, ale už se na něm nevyžaduje, aby prokázal, zda peněžní obnos, který vymáhá, mu dlužník skutečně dluží. Prokázat neexistenci dluhu by musel dlužník až v průběhu soudního řízení. V tomto lze spatřovat velkou výhodu směnek, především pro jejího majitele. Na druhé straně pro dlužníka to znamená zátěž, neboť na něm tak leží důkazní břemeno prokázání neexistence dluhu. Jejich nevýhodou může být i to, že směnky jsou ovládány zásadou směnečné přísnosti. Jednak tedy pokud bude chybět byť jen jedna podstatná náležitost, pak nastává její neplatnost, jednak vše, co je na směnce uvedeno, se považuje za pravdivé. Proto i v případě, že směnka má zajistit vrácení částky, která se například pohybuje v milionech, a výstavce při psaní napíše o nulu méně, platí tato napsaná částka. A její majitel pak může na základě takovéto směnky vymáhat pouze částku na ní uvedenou.

Proto je důležité při vystavování směnky dbát opatrnosti a obezřetnosti.

2.2 Náležitosti směnky

K uplatňování práv a povinností vyplývajících ze směnky je třeba její platnosti. K platnosti směnky je nezbytné, aby její formální stránka byla bezchybná a úplná. Proto musí obsahovat všechny náležitosti, které jsou vymezeny zákonem. Některé z nich jsou náležitosti podstatné, tedy takové, bez nichž se směnka neobejde a při absenci jakékoli z nich se stává neplatnou. Tyto podstatné náležitosti musí být na směnce uvedeny výslovně a nemohou být nahrazeny ani jinak odvozeny z jiných údajů.

Vedle těchto rozeznáváme další náležitosti podstatné, které na směnce výslovně uvedeny být nemusí za podmínky, že jsou podle ustanovení *čl. I § 2 ZSŠ* odvoditelné z jiných údajů (například určení místa, kde má být placeno). Jestliže je nelze ani takto určit, směnka se stává neplatnou. Na směnku můžeme také uvést údaje, jejichž existence či neexistence nemá na její platnost vliv, těmi jsou tzv. doložky. Například doložka úroková nebo doložka „bez protestu“, která má význam právě z hlediska směnečné protestace a které se budu podrobněji věnovat v příslušné kapitole. Pokud směnka neobsahuje všechny náležitosti tak, jak vyžaduje zákon, pak o ní nelze hovořit jako o směnce a stejně tak z ní nemohou být uplatňována práva jinak se směnkou spojená. Tato přísnost je do určité míry

⁷ <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/prijeti-jine-hodnoty-misto-plneni-ze-smenky-611.html>

zmírněna tím, že pokud mám takovou listinu, která měla být původně směnkou, mohu ji alespoň částečně využít jiným způsobem. Může například sloužit jako důkaz. „*Nedostatek některých náležitostí směnky je možné překlenout na základě určitých právních domněnek stanovených zákonem (např. při absenci určení místa, kde má být placeno, je tímto místem adresa uvedená u místa směnečnicka, která se rovněž považuje za směnečnicko sídlo). Jinak ovšem absence byť jen jediné náležitosti nebo její součásti (např. nedostatek určitosti při stanovení směnečné částky) činí předmětnou listinu neplatnou jako směnku. Tato listina však může být použita v jiné právní kvalitě, např. jako dlužní úpis nebo jiný důkaz o existenci dluhu v případném soudním sporu.*“⁸

Z výše uvedeného je zcela zřejmé, že směnka je přísně formální právní úkon. „*Směnka je abstraktní, vysoce formalizovaný dokument*“⁹. Především se to týká jejího obsahu. Na druhou stranu otázka formy, v jaké bude směnka zachycena, není tak přísně řešena a ponechává se jí volný prostor. Je pouze stanoveno, že musí být zachycena písemně a na hmotném podkladu. Zda tím podkladem má být papír, dřevo či jiný podklad, už dále není specifikováno – tedy za platnou směnku se bude považovat i taková, která, za předpokladu existence všech podstatných náležitostí, bude zachycena např. na účtence, pivním tácku či jiném obdobném podkladu. Stejně tak není zákonem předepsáno, jakou formou má být směnka napsána. Může být napsána jak rukou, na stroji, tak i stačí pouze doplnit údaje na již předtištěném formuláři. Posledně jmenovaný způsob považuji za nejvhodnější z důvodu zaručení, že na směnce budou uvedeny všechny podstatné náležitosti. A je vhodný i z praktického hlediska, neboť formuláře ke směnce cizí i vlastní lze najít na internetu a stáhnout zcela bez poplatku.

Rozlišení náležitostí platí pro směnku cizí i vlastní, které jsou základními druhy směnek.

Základním a nejdůležitějším rozdílem mezi směnkou vlastní a cizí je ten, že osoba, která vystavuje směnku vlastní, zavazuje sama sebe. Sama na sebe přebírá dlužnický závazek vůči majiteli směnky.

Zatímco ten, kdo vystavuje směnku cizí, tak nezavazuje sebe, ale dává příkaz třetí osobě, aby plnila tomu, v jehož prospěch je směnka vystavena. Směnka cizí bude nejčastěji vystavována v případě, že výstavce má vůči osobě, která je povinna ze směnky plnit (směnečnick), pohledávku. Tyto směnky jsou využívány především v obchodních stycích, kdy umožňují výstavci, aby obchodoval v podstatě bez hotových peněz.

⁸ BAKEŠ, Milan a kol.: *Finanční právo, 3. aktualizované vydání*. Praha 2003, s. 515.

⁹ BAKEŠ, Milan a kol.: *Finanční právo, 3. aktualizované vydání*. Praha. 2003, s. 515.

Dalším rozdílem, který je důležitý právě v souvislosti se směnečným protestem, je ten, že zatímco směnka vlastní nepodléhá přijetí, směnka cizí ano. Přijetím neboli akceptem, rozumíme právní úkon, kterým se osoba uvedená na směnce jako směnečník stává dlužníkem přímým, tedy zavazuje se ke směnečnému plnění. Přijetí je důležitým právním úkonem, protože pokud výstavce vystaví směnku, ve které je jako směnečník uvedena třetí osoba, pak tato třetí osoba k plnění ze směnky ještě vázána není, ještě se z ní nestal směnečník. Závazek jí vznikne až jako důsledek přijetí směnky. „*Je-li pod akceptační doložkou podpis směnečníka, vznikl tím jeho přímý dluh ze směnky. Údajem směnečníka výstavce určil, že tato osoba má směnku proplatit. Takto označený směnečník se stane dlužníkem ze směnky tím, že směnečný příkaz přijme, směnku akceptuje.*“¹⁰ Pokud výstavce vystavuje směnku cizí, pak bude nejvhodnější zajistit si její přijetí směnečníkem ještě před tím, než směnka bude vydána do oběhu. V případě, že směnka nebude přijata, je možno vést protest pro nepřijetí a protestovat právě tohoto směnečníka. Směnka musí být předložena k přijetí do doby splatnosti. Zákon nestanoví, jakým způsobem má být směnka předložena k přijetí, může být tedy předložena jak osobně, tak i prostřednictvím poštovních služeb. Z hlediska bezpečnosti je lepší směnku předkládat osobně. Směnečník pak přímo na směnce uvede, že ji akceptuje. Za projev přijetí postačí směnečníkův podpis. Protest pro nepřijetí, který je jedním z možných protestů, lze zřídit pouze u směnky cizí, u směnky vlastní z logiky věci nikoli.

Dalším rozdílem směnky cizí a vlastní z pohledu směnečného protestu je skutečnost, že zatímco směnku cizí lze protestovat vždy, samozřejmě za předpokladu, že majitel nebude této povinnosti zbaven, tak u směnky vlastní tomu tak není. U směnky cizí je tím důvodem fakt, že má vždycky nepřímého dlužníka, jímž je minimálně její výstavce. Avšak nebude-li mít směnka vlastní například indosanta, avala či jiného nepřímě směnečně zavázaného účastníka, nemá nepřímých dlužníků a není důvod pro zřizování protestu, neboť v případě jejího výstavce se jedná o dlužníka přímého.

Směnka vlastní je podle mého názoru využívána především v běžném životě, hlavně v případech, kdy si fyzická osoba půjčí, nejčastěji od jiné fyzické osoby, peněžní obnos a místo smlouvy podepíše směnku. Což si myslím není zrovna moc šťastné, protože ne každý si je vědom, jaké povinnosti mu z podepsané směnky plynou a že vymáhání směnečných pohledávek, které vůči němu bude mít jeho věřitel, i prostřednictvím soudu je celkem rychlá záležitost. Také se často u takovýchto směnek podepisuje pod vysoký úrok.

¹⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Přehled směnečné judikatury, aktualizované a rozšířené vydání*. Praha 2001, s. 19.
- rozsudek vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 1995, sp. zn. 5Cmo 531/95.

Nevýhodu u směnky vlastní spatřuji také v tom, že může být bez souhlasu výstavce majitelem směnky kdykoliv převedena na jinou osobu. Výstavce pak neví, kdo se stává majitelem směnky, což pro něho může být v některých případech krajně nepříjemné.

Znát jednotlivé náležitosti směnek a jejich bližší konkretizaci je podle mého názoru důležité i z hlediska institutu směnečného protestu, proto se jim dále budu věnovat podrobněji.

2.2.1 Náležitosti směnky cizí

Jak bylo uvedeno výše, podstatou směnky cizí je trojstranný vztah mezi výstavcem, směnečníkem a osobou, v jejíž prospěch je směnka cizí vystavena.

Podle čl. I § 1 ZSŠ má směnka cizí tyto náležitosti:

- 1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je listina sepsána;**
- 2. bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu;**
- 3. jméno toho, kdo má platit (směnečník);**
- 4. údaj splatnosti;**
- 5. údaj místa, kde má být placeno;**
- 6. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno;**
- 7. datum a místo vystavení směnky;**
- 8. podpis výstavce**

K jednotlivým náležitostem:

➤ **Označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny vyjádřené v jazyku, v kterém je listina sepsána**

- náležitost podstatná

Jedná se o tzv. *směnečnou klauzuli*, která má fungovat jako výstražné znamení pro účastníky, že jde o listinu podléhající zvláštním předpisům. Tedy aby každý věděl, že se stává účastníkem směnečného vztahu a že se stává nositelem směnečných práv a také povinností ze směnky vyplývajících. Podle mého názoru je důvodem i skutečnost, aby se později nikdo nemohl zbavit odpovědnosti plynoucí mu ze směnky tvrzením, že nevěděl, že se jedná o směnku, a naopak, aby nebyla využívána k oklamání druhých, kteří by jí nic netušíce podepsali.

Slovo směnka musí být obsaženo v samotném textu listiny. Nestačí, je-li uvedeno pouze jako nadpis. V tomto směru se směnečné právo v podstatě odchyľuje od ostatního právního řádu, kde platí zásada neposuzovat listiny podle nadpisu nebo podle toho, jak jsou označeny, ale posuzovat je podle jejich obsahu.

„Jde o závažnou výjimku z jinak obecně uplatňované zásady, že nezáleží na označení listiny, ale na jejím obsahu. V případě směnky je i její formální označení slovem „směnka“ podmínkou platnosti této listiny jako směnky.“¹¹

Například: za tuto **směnku** zaplaťte.

Požadavek označení se pojí i s další formalitou, a tou je jazyk listiny. Je-li ze zákona dáno označení směnky ve stejném jazyce, jako je jazyk celé listiny, pak z toho vyplývá i požadavek jazykové jednotnosti. Tedy směnka musí být napsána pouze v jednom jazyce. Je proto nepřipustné, aby např. část směnky byla napsána v českém jazyce a část v jazyce anglickém. Toto by byl důvod její neplatnosti.

➤ **Bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu**

- náležitost podstatná

Příkazem se nejčastěji v praxi rozumí formulace: „zaplaťte“, i když přesná forma stanovena není.

Tento příkaz musí být také bez jakékoli podmínky (např. zaplatím jestliže, zaplaťte po dodání zboží apod.). Pojí-li se s platebním příkazem podmínka, směnka je neplatná.

Zásada bezpodmínečnosti je pro směnky typická a uplatňuje se pro všechny směnečné projevy.

Peněžítá suma - *„další důležitou náležitostí směnky je určení směnečného peníze, právě totiž ten definuje směnku jako dlužnický cenný papír. Směnka tedy musí být vždy peněžitým závazkem, závazkem platebním. Nelze směnku vystavit na zboží a nelze ji ani vystavit na jiné dokumenty, které samy představují platební závazek, jako například obligace, akreditiv či záruční listy z bankovní záruky.“¹²*

Vždy se musí jednat o peněžitou částku vyjádřenou určitě, a to slovy nebo písmem, popř. oběma způsoby (př. 10.000 Kč, deset tisíc korun českých). Nepřipustné je uvedení částek alternativních („tisíc nebo dva tisíce korun českých“) nebo jinak neurčitých, směnka by totiž byla neplatná.

¹¹ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Směnka a šek v České republice 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha 2006, s. 75.

¹² KOVAŘÍK, Zdeněk: *Směnka a šek v České republice 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha 2006, s. 78.

Patrná musí být také měna peněžité částky, musí se jednat o měnu reálně existující, platnou a přijímanou alespoň v jednom státě jako zákonné platidlo. K tomu z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 6. 1996, sp. zn. 4 Cmo 386/96:

„Požadavek určitosti peněžité sumy ve smyslu ustanovení článku I, § 1 bod 2 zákona č. 191/1950 Sb., uvedené ve směnce, se vztahuje nejen na číselné nebo slovní vyjádření peněžité částky, ale i na měnu, v níž má být zaplacen. Směnka, která obsahuje údaj o peněžité sumě v měně, která v den jejího vystavení neexistovala, není platnou směnkou. Nutnou součástí listiny, má-li být platnou směnkou cizí, musí být podle ustanovení článku I, § 1 bod 2 zákona č. 191/1950 Sb. bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu. Požadavek určitosti peněžité sumy, uvedené ve směnce, je přitom nutno vztáhnout nejen na samotné slovní nebo ciferné vyjádření částky, ale i na měnu, která má být placena. Musí tedy jít o měnu, kterou lze za směnku zaplatit buď přímo nebo alespoň při použití ustanovení článku I § 41 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb. V době vystavení směnky nebyla bývalá koruna československá (zkratka Kčs) existující měnou nejen na území České republiky, ale ani nikde jinde; není tedy přesně určeno, kolik má být za tuto směnku zaplacen. Proto uvedená směnka ze 7. 2. 1994 neobsahuje určitý údaj o částce, která má být za ni zaplacen; nelze ji tedy jako platnou směnku označit.“

➤ **Jméno toho, kdo má platit (směnečník)**

- náležitost podstatná

Směnečníkem může být osoba právnická i fyzická. K tomu, aby byla směnka platná, postačí právě jen jméno, ostatní údaje jako adresa, IČO, datum narození, apod. nejsou nutné, v praxi ale doporučované z důvodu jednodušší identifikace osoby mající zaplatit. Co nejpřesnější identifikací se předejde tomu, že by se v průběhu soudního řízení mohl směnečný dlužník zbavit povinnosti plnit tím, že by se dovolával neurčitosti směnky, protože například jméno a adresa dlužníka na ní uvedené je shodné pro dvě osoby, například otce a syna bydlících ve stejném domě.

Směnka bude platná i v případě, že se bude jednat o jméno, popřípadě osobu zcela smyšlenou a neexistující. *„Nepřípustné ovšem je, pokud by se jednalo o opisné určení, byť by šlo o poměrně snadno identifikovatelnou osobu (např. “majiteli hotelu Horský dvůr v Kamenné Lhotě 17“ apod.).“¹³*

¹³KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 24.

➤ Údaj splatnosti

- náležitost podstatná, ale jejíž výslovné neuvedení nemá vliv na platnost směnky, jedná se totiž o údaj, který je podpůrně stanoven v zákoně.

Splatnost není povinnou náležitostí směnky, to znamená, že tam může, ale také nemusí být uvedena. Jestliže tento údaj na směnce výslovně není, pak se řídíme podle ustanovení *čl. I § 2 ZSŠ*: „o směnce, v níž není údaj splatnosti, platí, že jest splatná na viděnou.“

Na základě výše uvedeného se tedy domnívám, že lze v podstatě říci, že každá směnka je splatná na viděnou, pokud na ní není uvedena jiná doba splatnosti.

Podle doby splatnosti rozeznáváme podle ustanovení *čl. I § 33 ZSŠ* čtyři druhy směnek:

- na viděnou (vistasměnky)
- na určitý čas po viděné (lhůtní vistasměnka)
- na určitý čas po datu vystavení (datosměnka)
- na určitý den (fixní směnka)

Vistasměnka- je splatná okamžikem, kdy je směnečníkovi, popř. u směnky vlastní výstavci, předložena. Tento druh směnky, respektive její splatnost, není pro dlužníka nejvýhodnější, neboť na směnce není uvedeno žádné datum, kdy by měla být předložena či kdy by měla nastat její splatnost. Věřitel tak může směnku předložit kdykoliv a dlužník se vystavuje nebezpečí, že nebude moci okamžitě směnečný peníz vyplatit a dostane se tak do prodlení.

Směnka může být předložena k placení kdykoli, nicméně zákon stanoví, že maximálně do jednoho roku ode dne, kdy byla vystavena, s tím, že výstavce může tuto lhůtu prodloužit či zkrátit.

V textu směnky bude uvedeno: za tuto směnku při předložení zaplatím 10.000,- Kč.

Lhůtní vistasměnka - tato směnka je splatná uplynutím lhůty po viděné.

Tedy platí, že je třeba směnku nejprve předložit k vidění, u směnky cizí se jedná o předložení k přijetí, poté musí uplynout určitá lhůta, která je ve směnce stanovena, aby se tak směnka stala splatnou, a poté je ji třeba předložit k placení. Tímto způsobem stanovená lhůta je pro dlužníka daleko přijatelnější. Také proto, že nejkratší lhůtou po viděné může být jeden den. Směnku lze totiž předložit pouze mezi 9. - 18. hodinou, a pokud by byla

lhůta stanovena na hodiny, tak by se mohlo stát, že by její konec připadl mimo takto zákonem stanovenou dobu.

Nejzazší lhůtou pro předložení k vidění je opět jeden rok, popřípadě doba stanovená výstavcem.

V textu směnky bude uvedeno: za tuto směnku zaplatím dvanáct dní po vidění 10.000,-Kč.

Datosměnka – splatnost je dána určitým časem po vystavení

V tomto případě je pro běh lhůty určující již datum vystavení směnky. Za neplatnou datosměnku by byla považována taková, která by jako údaj splatnosti měla uvedeno, že musí být zaplacená „během šestnácti dnů po vystavení“. Tento údaj není dostatečně určitý, protože by bylo ponecháno na vůli dlužníka, jaký konkrétní den si pro placení zvolí, a toto zákon neumožňuje.

V textu směnky bude uvedeno: za tuto směnku zaplatím osm dní po vystavení 10.000,-Kč.

Fixní směnka – splatnost této směnky nastává v konkrétní den, který je na ní uveden.

Musí se jednat o přesně určené datum, jako například 24. 12. 2009. Ovšem v praxi je možné datum uvést opisem a směnka bude stále platná. Tak je tedy možné, aby na ní jako datum splatnosti byl uveden Štědrý den 2009. Ovšem bude-li na směnce uveden jako datum splatnosti termín zaplaťte o Vánocích 2009, pak tato směnka není platná fixní směnka, neboť termín „o Vánocích“ nechává možnost, aby k placení došlo od 24. 12. 2009 do 26. 12. 2009. Tedy se nejedná o konkrétní datum, a navíc by opět záleželo na dlužníkovi, kdy by zaplatil, což zákon nepřipouští, jak je uvedeno již výše. Také platí, že datum splatnosti musí být takové, aby následovalo až po datu vystavení. Tedy nelze vystavit směnku 10. 11. 2009 a jako datum splatnosti uvést 8. 11. 2009, pak by totiž směnka byla neplatná. Fixní směnky jsou v praxi nejčastějším druhem směnek.

V textu směnky bude uvedeno: za tuto směnku zaplatím 10.12.2009 10.000,- Kč.
K tomu z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2007sp. zn. 29 Odo 1047/2005:

„Podle ustanovení § 33 směnečného zákona platí, že směnka může být vystavena na viděnou, na určitý čas po vidění, na určitý čas po datu vystavení nebo na určitý den. Uvedené ustanovení současně určuje, že směnky s jinou dobou splatnosti nebo se splatností postupnou jsou neplatné. Ustanovení § 33 směnečného zákona tedy nevylučuje, aby byl

dnem splatnosti den, kdy byla směnka vystavena, resp. nestanoví, že by taková směnka (na rozdíl od směnky, která by byla splatná dříve než v den vystavení) byla neplatná. “

Podle J. Kotáska jsou nepřijatelné směnky s nemožnou dobou splatnosti, např.

31. listopadu 2009, dále směnky s alternativní splatností („zaplatím na viděnou nebo 16. 12. 2009). Za neplatné uvádí také směnky s příliš precizními údaji, tj. směnka, v níž je splatnost určena konkrétním datem i hodinou („zaplaťte 16. 12. 2009 v 16.00“). A nepřijatelné jsou i směnky jinak neurčité („zaplaťte do 16. 12. 2009, od 1. 12. do 16. 12. 2009, během prosince“).¹⁴

➤ Údaj místa, kde má být placeno

- náležitost, která nemusí být výslovně uvedena, dá-li se odvodit z jiného údaje na směnce.

„Platebním místem směnky může být uvedeno jakékoliv existující místo na zemském povrchu bez omezení na určitý stát či kontinent a bez vazby na místo vystavení.“¹⁵

„Platební místo ve směnce je označením určité lokality, vyznačené s větší či menší podrobností, kde má být dlužník připraven směnku na požádání zaplatit a kde má věřitel zaplacení poptávat. Nelze vyloučit, že místo placení vyznačené na směnce bude totožné s bydlištěm, provozovnou nebo jinými prostorami věřitele ze směnky“¹⁶

Údaj platebního místa je napsán buď jako zvláštní, samostatný údaj ve směnce, anebo může vyplývat z ustanovení čl. 1 odst. 3 § 2, které stanoví: „není-li zvláštního údaje, platí, že místo uvedené u jména směnečnickova je místem platebním a zároveň místem směnečnickova bydliště.“ Toto ustanovení označujeme jako tzv. zákonné platební místo neboli zákonná fikce pro platební místo. Samozřejmě za předpokladu, že takovýto údaj u jména směnečnicka je skutečně uveden.

Jestliže nebude na směnce jako místo uvedena alespoň jedna z těchto možností, pak platí, že směnka je neplatná.

Neplatná je směnka i v případě, že je uvedeno vícero platebních míst nebo místa pro placení alternativní (např. v Pardubicích nebo v Hradci Králové).

„Místo musí být také stanoveno relativně určitě. V praxi hranicí této určitosti místa splatnosti bude zřejmě obec (město). Proto nedostatečné určení místa splatnosti je například „ Česká republika“ nebo určení „ Čechy.“¹⁷

¹⁴ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. 1 zákona směnečného a šekového*. Praha, 2006. s. 143.

¹⁵ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. 1 zákona směnečného a šekového*. Praha, 2006. s. 25.

¹⁶ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. 1 zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 25.

- z usnesení vrchního soudu v Praze ze dne 25. 6. 2001, sp. zn. 5Cmo 74/2001,

¹⁷ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Směnka a šek v České republice. 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha 2006, s. 89.

Určení platebního místa je důležité i pro zřízení protestu v tom smyslu, že protestním místem, kde se protest zřizuje, je místo, kde má dojít ke směnečnému plnění.

„Platební místo je místem, kde má být směnka při splatnosti k placení předložena a případně také pro neplacení protestována.“¹⁸

Právní doktrína dovodila, že platební místo vyznačené na směnce při jejím vystavení zůstává trvale platebním místem pro danou směnku i v případě, kdy se účastníci směnečného vztahu, tedy zejména majitel směnky, změní.

➤ **Jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno (remitent)**

- náležitost podstatná

Při doslovném výkladu tohoto ustanovení, zcela postačujícím údajem bude právě pouze jméno remitenta. Ostatní údaje, např. rodné číslo, bydliště, sídlo apod. nejsou nutné. *„Dostatečným základem legitimace remitenta k výkonu práv ze směnek, které nebyly převáděny, je uvedení jeho jména. Další údaje, které tento údaj doprovázejí (adresa, rodné číslo, a jiné) jsou vedlejšími doložkami na směnce a mají význam jen pomocný. Uplatní se jen v případě, kdyby sám údaj jména k průkazu legitimace směnečného věřitele nedostačoval, zejména v případě, kdyby se hlásilo ke směnce více osob stejného jména. Nesprávnost těchto vedlejších údajů nemůže učinit směnku neplatnou, a pokud jméno remitenta ukazuje na zcela konkrétního věřitele, potom taková nesprávnost nemůže ohrozit ani jeho věřitelskou legitimaci.“¹⁹*

V případě absence jména bude směnka neplatná.

K tomu z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 262/2006:

„Je třeba, aby remitent byl na směnce označen způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, kdo je oprávněným ze směnky, čemuž údaj „na vlastní řad“ nevyhovuje, neboť z takového údaje není zřejmé, na čí řad má směnečník platit, tj. zda má platit na "svůj vlastní řad" (viz příkaz "zaplaťte na vlastní řad") nebo "na řad výstavce", proto je důsledkem závěr o neplatnosti směnky. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 24. srpna 2004, č. j. 34 Cm 58/2004-30, zamítl žalobu o zaplacení částky 317 670 Kč ze směnky a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně v odůvodnění rozhodnutí - odkazuje na ustanovení § 1 bodu 6 a § 2 odst. 2 zákona č. 191/1950 Sb. (dále jen "směnečný zákon") - dospěl k závěru, že směnka je neplatná, když

¹⁸ Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 1645/2005

¹⁹ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 28., z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. října 2000, sp. zn. 5 Cmo 342/2000; publikováno v časopise Soudní rozhledy č.4/2001, s. 123.

neobsahuje jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno, když údaj "... na řad vlastní" nesplňuje "náležitost" vyžadovanou směnečným zákonem. Odvolací soud zdůraznil, že směnka je obchodovatelným cenným papírem a základním předpokladem naplnění její oběžné funkce je přísná formálnost jejího obsahu. Ze směnky musí být zcela nepochybně zřejmý obsah směnečných závazků i co do postavení jejich účastníků, a to nejen v době jejího vystavení, ale po celou dobu, kdy bude v oběhu. Pravidlo, podle něhož směnečné předpisy vylučují možnost jakýchkoli nejasností, jimi vymezených obsahových náležitostí směnky, musí být respektováno i z hlediska výkladu ustanovení § 3 odst. 1 směnečného zákona, podle kterého může směnka znít na vlastní řad výstavce. Takovou směnkou pak výstavce přikazuje směnečníkovi, aby jemu samotnému (podepsanému výstavci) zaplatil směnečnou sumu; remitent tudíž nemusí být osobou odlišnou od výstavce, ale musí být osobou odlišnou od směnečníka. Skutečnost, že výstavce směnky je současně remitentem, pak lze z hlediska naplnění požadavku § 1 bodu 6 směnečného zákona vyjádřit tak, že výstavce sám sebe uvede jménem jako remitenta, popř. uvede v kontextu směnečného prohlášení namísto jména remitenta jiný výraz, který vyhovuje zákonnému požadavku "...na jehož řad má být placeno". Příkladem může být formulace - pokračoval odvolací soud - obsahující příslušné přivlastňovací zájmeno, např. "na řad můj vlastní" či "zaplatte mně samotnému", čímž se současně vylučuje možnost, aby listina zněla na doručitele, popř. aby z kontextu nevyplývalo, že směnka je vystavena na řad směnečníka, když v obou uvažovaných případech by šlo o směnku neplatnou. Byla-li v projednávaném případě předložena k důkazu směnky listina označená jako směnka obsahující bezpodmínečný příkaz výstavce (žalobce) adresovaný směnečníkovi (žalovanému) zaplatit "na řad vlastní", takto formulovaný příkaz ukládá směnečníkovi, aby zaplatil sám sobě směnečnou sumu, důsledkem čehož je závěr o neplatnosti směnky."

Datum a místo vystavení směnky

- náležitost podstatná, na směnce musí být výslovně uvedena

Tímto údajem rozumíme den, měsíc, rok. Musí to být datum, které je možné.

Nepřípustné je například 31. září 2008, stejně tak je nepřípustná pluralita dat.

Místo vystavení směnky je náležitostí, která nemusí být výslovně v směnce uvedena, postačí, je-li odvoditelná podle ustanovení čl. 1 odst. 4 § 2: „není-li ve směnce udáno místo vystavení, platí, že byla vystavena v místě uvedeném u jména výstavce.“

➤ **Podpis výstavce**

- náležitost podstatná

Stejně jako výše uvedené, tak i tato náležitost je zásadní k platnosti směnky, bez podpisu výstavce je totiž směnka neplatná. Opět je tedy důležité naplnit formální stránku směnky. Naopak, co důležité již není, je to, zda je podpis výstavce pravý, popř. zda výstavce vůbec existuje.

Zcela postačující je uvedení pouze jména, ale v praxi je doporučované také uvést údaje doplňující pro jednodušší a bližší identifikaci. K tomu z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. 29 Odo 628/2004:

„Jestliže slib zaplatit peněžitou sumu na směnce není kryt podpisem výstavce, pak je směnka pro tento nedostatek neplatná. Směnka je ovládána zásadou směnečné přísnosti a při posuzování její platnosti je nutno vycházet jen z listiny samotné. Jednou z podstatných náležitostí směnky vlastní je podpis výstavce kryjící jeho bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu. Jestliže takový slib na směnce není kryt podpisem výstavce, nelze než uzavřít, že směnka je pro tento nedostatek neplatná.“

2.2.2 Náležitosti směnky vlastní

Podle ustanovení čl. I § 75 ZSŠ u směnky vlastní rozeznáváme tyto náležitosti:

- 1. označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána;**
- 2. bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu;**
- 3. údaj splatnosti;**
- 4. údaj místa, kde má být placeno;**
- 5. jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno;**
- 6. datum a místo vystavení směnky;**
- 7. podpis výstavce;**

Přestože se jedná o dva druhy směnek, vlastní a cizí, tak většina náležitostí u směnky vlastní se shoduje s výše uvedenými náležitostmi směnky cizí. Shodují se v požadavcích, které jsou kladeny na náležitosti: označení, že jde o směnku, pojaté

do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána; údaj splatnosti; jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno datum a místo vystavení směnky; podpis výstavce.

Protože se však jedná o dva druhy směnek, najdeme i takové náležitosti, které se od sebe odlišují. První rozdíl se týká vlastně jejich podstaty. Zatímco u směnky cizí zavazuje výstavce jinou osobu, aby zaplatila další osobě, popřípadě výstavci, tak u směnky vlastní se naopak sám výstavce zavazuje zaplatit směnečný peníz. Proto je u směnky vlastní náležitostí bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu, tedy slib daný výstavcem a nikoli příkaz, jak je tomu u směnky cizí.

„... jde o vlastní směnku, kde jádrem směnečného prohlášení je bezpodmínečný slib výstavce, že zaplatí určitou peněžitou sumu.“²⁰

Z výše uvedeného vyplývá také druhý rozdíl, a to absence směnečníka u směnky vlastní. S tím je spojena i odlišnost v podobě platebního místa, které, jestliže není uvedeno výslovně, musí být odvoditelné podle ustanovení čl. I odst. 3 § 75: *„není-li zvláštního údaje, platí, že místo vystavení směnky je místem platebním a zároveň místem výstavcova bydliště.“*

Pro platební místo platí i to, že se jedná o náležitost podstatnou.

K tomu z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 1645/2005:

„Nezbytnou náležitostí vlastní směnky je údaj místa, kde má být placeno, když její výstavce se právě v platebním místě zavazuje směnku zaplatit a věritel má právo jen v tomto platebním místě na dlužníkovi plnění podle směnky požadovat. Platební místo je tak místem, kde má být směnka při splatnosti k placení předložena a případně také pro neplacení protestována. Přitom údaje o místu, kde má být placeno, nesmí být rozporné, a nelze akceptovat ani uvedení místa placení způsobem alternativním. V takových případech by totiž nebylo možno jednoznačně a bez jakýchkoli pochybností určit, kde (v jakém místě) má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel takové směnky právo plnění vyžadovat.“

Směnka přísně formální právní úkon, jak již bylo dříve uvedeno, je proto nezbytné pro toho, kdo směnku vystavuje, ale i pro osobu, pro niž se vystavuje, pečlivě podle zákona uvést všechny náležitosti, které jsou pro její platnost nezbytné, aby nedošlo k tomu, že se směnka ukáže jako neplatná. Popřípadě aby se výstavce vyhnul této možnosti, bude pro něj nejlepším řešením doplnit údaje do již předtištěného směnečného formuláře.

²⁰z rozsudku Vrchního soudu ČR ze dne 23. 2. 1998, sp. zn. 5 Cmo 584/96.

I proto, že směnečné nároky jsou u soudu velice dobře a rychle vymahatelné, a to prostřednictvím směnečného platebního rozkazu, který může být vydán ve zkráceném řízení, je důležité, aby si každý dobře rozmyslel, zda se pod směnku podepíše jako dlužník. Na druhou stranu - pro jejího majitele je toto nesporná výhoda.

KAPITOLA 3. INSTITUT SMĚNEČNÉHO PROTESTU

3.1 Směnečný protest

Úpravu směnečného protestu nalezneme v zákoně č. 151/1951 Sb., *směnečném a šekovém*, ve znění pozdějších předpisů, a to konkrétně v čl. I § 43, kde jsou uvedeny jeho předpoklady, v § 44 s uvedením případů užití a lhůt, v § 79 až 88, které se týkají samotného průběhu směnečné protestace.

Při vymezování tohoto směnečného institutu musíme vycházet z jeho charakteru a také z toho, k čemu vlastně slouží. Pak lze stanovit, že ve své podstatě je směnečný protest písemným osvědčením, které vydává zákonem stanovený orgán a to pouze na základě požadavku oprávněné osoby a jen v případech, ve kterých tak zákon stanoví.

*„Podstatou protestace tedy je úřední postup, kterým se zjistí, že majitel směnku předložil k placení a povinná osoba nezaplatila. Protest pak je formalizovaný nástroj, úřední listina, kterou se uvedené úřední zjištění zachytí. Předložením této listiny dokáže majitel směnky, že směnka mu nebyla přes řádně provedenou prezentaci k placení zcela nebo zčásti zaplacená.“*²¹

Z výše uvedeného pak můžeme vyvodit, že ačkoliv směnečné závazky mají povahu soukromoprávní, tak směnečný protest je vlastně institutem veřejného práva. A to proto, že protestaci provádí orgán státu a jejím výsledkem je úřední listina. Stát tak vlastně zajišťuje osvědčení určitých skutečností vzniklých v soukromoprávní sféře. *„Prokazatelnost marné prezentace je natolik problematická, že je do soukromoprávního směnečného vztahu vtažen veřejnoprávní prvek směnečného protestu.“*²²

Směnečný protest tak slouží k osvědčení existence nebo spíše neexistence určitých právních skutečností, které jsou nutné k výkonu nebo zachování určitých směnečných práv. *„Protest směnky je autoritativní osvědčení skutečností, které jsou důležité pro realizaci práv ze směnky, zejména pro vykonání směnečného postihu.“*²³

Smyslem a podstatou směnky je, že po jejím předložení povinné osobě má dojít k zaplacení částky na ní uvedené. Není ovšem nikterak výjimečné, že osoba, která je povinna ze směnky plnit, ji odmítne přijmout či uhradit směnečné peníze. Zákon samozřejmě musí počítat i s touto možností, a proto dává majiteli směnky možnost, jak získat směnečné peníze i od jiné směnečně zavázané osoby, než je směnečník.

²¹ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Protest pro neplacení*. Bulletin advokacie, č.10/ 2004, s. 15.

²² CHALUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 1. díl směnky*. Praha 1996, s. 370.

²³ <http://www.pravnipraxe.com/smenky/index.php?file=pojmem/protest-smenky>

„Nedocílí-li majitel splatné směnky jejího zaplacení od přímo zavázaných dlužníků, je oprávněn k výkonu postihu vůči kterémukoli z postihových dlužníků.“²⁴ V závazcích vzniklých ze směnky existují totiž vedle sebe dva druhy směnečně zavázaných osob, a to právě směneční dlužníci přímí a směneční dlužníci nepřímí.

„Vedle směnkou přímo zavázaných osob může se majitel obrátit s výkonem směnečných práv také vůči jiným osobám na směnce podepsaným, které za směnku odpovídají, to je proti nepřímým dlužníkům. Výkon těchto směnečných práv proti vedlejším dlužníkům se děje právě prostřednictvím směnečného postihu“²⁵.

Tato existence dvou druhů dlužníků pak dává majiteli směnky větší šanci na to, že získá své peníze ze směnky.

V první řadě se oprávněný ze směnky obrací na směnečníka, tedy na toho, kdo má primárně povinnost plnit a je dlužníkem přímým. Této osobě musí směnku předložit, neboli prezentovat, k přijetí či zaplacení či jinému směnečnému úkonu. V případě, že nedojde k přijetí či k zaplacení směnky tímto přímým dlužníkem, tedy osobou přímo ze směnky zavázanou, má pak její majitel možnost požadovat plnění na dlužnících nepřímých. Takže předpokladem toho, aby se majitel směnky mohl obrátit na dlužníky nepřímé a žádat splnění určitého směnečného závazku na nich, je nesplnění závazku dlužníkem přímým, směnečníkem.

„Z povahy nepřímých (postihových) směnečných závazků vyplývá, že na postihových dlužnících nemůže být splnění směnečného dluhu požadováno přímo, bez splnění předpokladů nezbytných k výkonu postihu. Postihové směnečné závazky mají v podstatě subsidiární povahu, což znamená, že dlužníci nemohou být voláni k zaplacení dluhu, aniž by dříve došlo k uskutečnění neúspěšného pokusu o uspokojení směnečného věřitele hlavním směnečným dlužníkem.“²⁶

Těmito nepřímými dlužníky jsou osoby, které se sice k plnění ze směnky originárně nezavázaly, ale z důvodu, že jsou na směnce uvedeny buď ve formě podpůrné adresy, anebo jsou na ní jen podepsané, tak zákon počítá s jejich odpovědností za její zaplacení.

Vůči těmto nepřímým dlužníkům má pak její majitel právo uplatnit takzvaná postihová práva. *„Majitel směnky má právo postihu proti nepřímým dlužníkům, a to pokud směnka nebyla přijata nebo zaplacená. Těmito nepřímými dlužníky jsou indosanti, výstavce*

²⁴ CHALUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 1. díl směnky*. Praha 1996, s. 364.

²⁵ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Směnka a šek v České republice, 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha 2006, s. 180.

²⁶ CHALUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 1. díl směnky*. Praha 1996, s. 427.

*cizí směnky (trasant), jejich avalisté a čestný příjemce.*²⁷ Právo postihu má však majitel také tehdy, je-li placení směnky ohroženo, neboť na straně směnečníka nebo výstavce nepřijatelné směnky se vyskytují objektivní okolnosti, které takový nepříznivý závěr odůvodňují.²⁸

Vůči přímým dlužníkům, kteří jsou ze směnky přímo zavázáni, má majitel přímá práva, jež nejsou podmíněna žádnými dalšími skutečnostmi ani úkony, ale pouze tím, že pokud vyžaduje plnění ze směnky, musí ji předložit, protože do té doby dlužník plnit nemusí a ani se nedostává do prodlení, ale vůči dlužníkům nepřímým má práva nepřímá, jejichž zachování je určitými úkony podmíněno.

Podmínkou pro zachování těchto nepřímých práv postihových, tedy možnosti požadovat zaplacení směnečných peněz po dlužnících nepřímých, jsou takzvané zachovávací úkony. Těmito zachovávacími úkony jsou **prezentace směnky a protestace směnky**.

Právě za pomoci těchto úkonů si majitel směnky zachová směnečná postihová práva vůči všem nepřímým dlužníkům. Chce-li si majitel směnky tato práva zachovat, musí směnku nejprve předložit směnečníku a následně zřídit protest, který osvědčí, že na směnku nebylo například placeno. Zde platí zásada stanovující, že dlužníci nepřímí ručí za směnku pouze v případě, když majitel směnky řádně vykonává svá práva s ní spojená. Takže v případě, že směnku neprezentoval nebo neprotestoval a nebyl zároveň této povinnosti zbaven, právo postihu vůči nepřímým dlužníkům mu zanikne.

Osoby, proti nimž je veden postih, se označují jako postižník či regresát, právo postihu má jak majitel směnky, tak i osoba, která směnku vyplatila oprávněnému, v tomto případě by se jednalo o postih ve druhém stupni. A osoba vedoucí postih se označuje jako postihovatel či regredient.

Indosant, jako jeden z dlužníků nepřímých, má možnost se své odpovědnosti nebo spíše můžeme říci ručení za zaplacení směnky zbavit doložkou „bez závazku“, kterou uvede ke svému podpisu při převodu směnky. Pak na něm nelze požadovat zaplacení, nelze tedy proti němu vykonat postih. Trasant může vyloučit svou odpovědnost za přijetí avšak nikoliv už za zaplacení.

²⁷ **Indosantem** je stávající majitel směnky, který ji převádí rubpisem novému majiteli

Výstavce cizí směnky zavazuje jinou osobu k plnění

Avalista je směnečný ručitel, který je na směnce podepsán a přebírá ručení za výstavce.

Čestný příjemce je podle *Z. Kovářika* osoba, která, i když k tomu ze směnky není povinna, tak převezme závazek, že směnku proplatí, čímž vůči věřiteli zbavuje příslušného dlužníka negativního postavení osoby nespolehlivé, nečestné, která není s to dostát svým závazkům.

U všech těchto osob je nutná prezentace směnky, aby byla proti nim zachována postižná práva.

²⁸ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 165.

Důvodů proč vést postih je vícero. Známe postih pro neplacení, kdy předpokladem je předložení směnky přímému dlužníku, který ji ovšem odmítne zaplatit. Dále je to postih pro nepřijetí, který je možný pouze u traty, tedy směnky cizí. Opět je nejdříve nutné směnku předložit, prezentovat směnečníkovi, který ji odmítne přijmout, ať už zcela či zčásti, kdy je ochoten přijmout jen část směnečné sumy. Nebo je to postih pro ohrožení, kdy dlužník či směnečník by sice byli ochotni směnku zaplatit, ale okolnosti, ve kterých se nacházejí, činí její zaplacení nejisté. Podle § 43 odst. 2 bod 2 a 3 ZSŠ se jedná o případy, kdy *„bylo-li ohledně majetku směnečníka, ať přijal směnku nebo ne, vydáno rozhodnutí o úpadku nebo o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, zastavil-li směnečník své platy nebo byl-li bezvýsledně veden výkon rozhodnutí nebo exekuce na jeho majetek. Bylo-li ohledně majetku výstavce směnky, který zakázal její předložení k přijetí, vydáno rozhodnutí o úpadku nebo o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku.“*

Co lze žádat na základě práva postihu, stanoví ustanovení čl. I § 48 ZSŠ, jedná o tzv. **postižní sumu**: směnečný peníz, popřípadě úroky, jestliže byly ve směnce sjednány a uvedeny, dále šestiprocentní úrok ode dne splatnosti – zákonem stanovená sazba, která počíná běžet ode dne splatnosti až do zaplacení, náhrada nákladů vynaložených na protest a nakonec odměnu ve výši jedné třetiny procenta směnečného peníze nebo v nižší dohodnuté výši, tzv. směnečnou provizi – J. Kotásek uvádí, že se jedná o zvláštní formu peněžního zadostiučinění, které je majiteli náhradou za často nevyčíslitelné náklady a útrapy, jež mu postih přinesl.²⁹

Pro majitele směnky je dobré také to, že všechny osoby podepsané na směnce jsou solidárními dlužníky, proto zaplacení postižní sumy může požadovat po kterémkoli z nich nebo po všech. Tím se otvírá majiteli směnky možnost, aby si vybral dlužníka, o kterém ví, že je solventní, a tak si zajistit, že jeho právo bude opravdu uspokojeno.

Druhou podmínkou, vedle prezentace směnky, pro zachování směnečných postihových práv vůči nepřímým dlužníkům je zřízení směnečného protestu, kdy využit těchto postihových práv může majitel směnky až poté, co dlužník přímý neplní svůj směnečný závazek, přestože mu byla směnka podle zákona prezentována. Nejprve tedy musí majitel směnky splnit svou povinnost k prezentaci směnky a právě toto splnění zákonné povinnosti by bylo bez směnečného protestu v praxi obtížně prokazovatelné. Z tohoto důvodu veřejný orgán provede na vyzvu majitele směnky prezentaci znovu, a tak úředně ověří skutečnost, že zákonná povinnost k prezentaci směnky jejím majitelem byla

²⁹ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 180.

splněna a naopak dlužník na směnku plnit odmítl. Tímto jsou zachována postihová práva vůči dlužníkům nepřímým a majitel směnky může na nich směnečné plnění vymáhat.

Samotný protest je tedy veřejná listina učiněná protestním orgánem – soudem, notářem nebo příslušným obecním úřadem. Touto listinou protestní orgán osvědčuje existenci či neexistenci určitých právních skutečností, které jsou nutné k výkonu nebo zachování určitých směnečných práv. Důležité je upozornit, že se nejedná o rozhodnutí protestního orgánu, ale pouze o osvědčení určitých skutečností, určité situace. Toto osvědčení má dvojí význam. Jednak, jak bylo uvedeno výše, se jedná o zachovávací úkon³⁰, jímž si majitel směnky zachová právo postihu vůči nepřímým dlužníkům. Je pro něj tedy zárukou, že mu toto právo nezanikne. Důsledkem opomenutí protestace, kterou zákon vyžaduje, by byla ztráta postižných práv proti těmto dlužníkům, jak stanoví čl. I

§ 53 ZSŠ: *„zmeškáním lhůt stanovených ...k protestaci pro nepřijetí nebo pro neplacení...ztrácí majitel svá práva proti indosantům, výstavci a všem ostatním osobám směnečně zavázaným vyjma příjemce.“* Z toho také vyplývá, že proti příjemci protestu není třeba. *„Postižní dlužníci směnky jsou zavázáni vždy až sekundárně – jako dlužníci záložní. Plnění po nich nemůže být žádáno primárně bez dalšího, ale je nutné splnit určité úkony, které se označují jako úkony zachovávací. Ustanovení §53 určuje jednání, jehož zanedbání bude mít pro směnečného věřitele za následek zánik postižných práv ze směnky. Majiteli potom zůstávají práva proti dlužníkům přímým (akceptantovi, výstavci vlastní směnky a jejich avalistům).“³¹* Neméně důležitým důvodem proč, směnku protestovat, a tak si zachovat práva vůči nepřímým dlužníkům, je následná možnost tyto dlužníky žalovat – *„jako pasivně legitimovaní žalovaní přicházejí v úvahu směneční dlužníci přímí i nepřímí. Nepřímí samozřejmě jen potud, nakolik byla práva proti nim zachována předložením směnky k přijetí nebo k placení a případně i protestem.“³²*

Další význam protestu jako listiny je spatřován z hlediska procesního, je totiž důležitým důkazním prostředkem, který není možno nahradit jiným. Jedná se o důkaz, který nám dokládá, že byla zachována postižná práva proti nepřímým dlužníkům a musí být předložen při soudním řízení. *„Byla-li dána protestační povinnost, bude nezbytné předložit také příslušnou protestní listinu.“³³* *„Pokud je žaloba uplatňována proti nepřímému dlužníkovi (indosanti, výstavce cizí směnky a rukojmí za tyto osoby), je nutno*

³⁰ Význam z hlediska hmotněprávního

³¹ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 187.

³² KOVAŘÍK, Zdeněk: *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení* (1. část). Bulletin advokacie č.9/2000, s. 52.

³³ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení* (1. část). Bulletin advokacie č.9/2000, s. 52.

tvrdit, že směnka byla předložena k placení příjemci u cizí směnky a výstavci u vlastní směnky a je potřeba k žalobě přiložit protestní listinu.³⁴ Na základě ustanovení § 134 občanského soudního řádu, který stanoví „Listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno“³⁵, se i u protestní listiny presumuje její správnost, a proto je soud povinen po jejím předložení brát bez dalšího skutečnosti na ní uvedené za prokázané. Je tedy na osobě, proti níž je protestace učiněna, aby prokázala opak.

Podstatou protestu tak není upomínat směnečně zavázanou osobu, respektive dlužníka, že má plnit své povinnosti. Smyslem je získat důkaz o tom, že nenastala skutečnost, která nastat měla – například směnka nebyla přijata, nebylo na směnku plněno. Protest také neosvědčuje, zda mělo být plněno po právu, neříká nám, zda majitel směnky vyžadující plnění na něj má právní nárok. Toto by bylo předmětem až případného soudního řízení, kde by protestní listina sloužila jako důkaz. Může se stát, že soud dojde ke zjištění, že ten, vůči němuž byl protest veden, byl zcela oprávněn směnečný úkon nečinit, neboť ve skutečnosti ze směnky zavázán nebyl, například pro fyzické donucení směnku podepsat. To je ovšem při zřizování protestu zcela nepodstatné. Smyslem protestu je pouze úředně ověřit určitý stav. „Směnečný protest je kvalifikované osvědčení směnečné nouze. Potvrzuje se jím skutečnost, že určitá osoba byla zákonem stanoveným způsobem vyzvána k příslušnému plnění souvisejícím se směnečnými právy a toto plnění jí nebylo poskytnuto. Jde o zjištění formální: neřeší se jím otázka námitek pro uplatnění směnečných práv a také jím není předjímán výsledek případného sporu.“³⁶

Na otázku, zda je protestace povinná, je třeba odpovědět ano. Samozřejmě za předpokladu, že majitel směnky chce, aby mu postihová práva proti nepřímým dlužníkům byla zachována. Protože jinak mu tato práva zaniknou. „Není-li protest zřízen, nezaniká sice nárok proti hlavnímu dlužníku (příjemci směnky cizí či výstavci směnky vlastní a jejich avalistům), ale zaniká výkon směnečných práv proti dlužníkům nepřímým.“³⁷ Postihová práva zaniknou z toho důvodu, že nebude prokázané, že skutečně došlo k prezentaci směnky. „Tam, kde je k výkonu postihu zapotřebí uskutečnit prezentaci

³⁴ DERKA, Ladislav: *Typické procesní chyby účastníků ve sporech o zaplacení směnky*. Bulletin advokacie, č.12/2007, s. 25.

³⁵ Zákon č. 99/1963 Sb.

³⁶ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 248.

³⁷ SVOBODOVÁ, Věra.: *Směnka. Průvodce po slastech a strastech uživatele směnky*. Brno 1994, s. 116.

směnky, zákon presumuje, že neúspěšná prezentace směnky nebyla uskutečněna, jestliže její výsledek není zjištěn protestem. ³⁸

Ovšem i v tomto případě platí z obecné povinnosti výjimka. Protestační povinnosti je totiž možno se zbavit uvedením doložky „bez protestu“ na směnce. Význam této doložky je zřejmý, majitel nemá povinnost protest zřizovat a právo postihu mu je i přesto zachováno. Majitel směnky tedy není povinen nechat si osvědčovat skutečnost, že svou povinnost splnil a směnečná práva vůči nepřímým dlužníkům jsou mu zachována. *„Protože protestační povinnost je dosti nepříjemným zatížením majitele, připouští ustanovení §46 ZSŠ, aby majitel byl doložkou na směnce povinnosti nechat tyto skutečnosti dáti zjistit protestem zproštěn. Znění doložky zákon uvádí jen příkladem, nejčastěji je používána doložka „bez protestu“. Touto doložkou nebo doložkou obdobného znění je majitel zbaven povinnosti protestační, nikoliv prezentační. Této jej účinným způsobem zbavit nelze.* ³⁹

Podle již výše zmíněného ustanovení § 46 ZSŠ tuto doložku může na směnku uvést výstavce, indosant nebo směnečný rukojmí. Kdo doložku uvede, má vliv na to, vůči komu je účinná. Je-li uvedena výstavcem, pak je účinná proti všem osobám podepsaným na směnce, tzn. účinek je absolutní. Naopak doložka, kterou připojil indosant či směnečný rukojmí, je účinná jen proti nim.

Doložka „bez protestu“ znamená zbavení povinnosti protestace, ale nikoliv práva protestovat. Chce-li majitel protest učinit, pak ovšem jen na své náklady. Jinak je totiž podle zákona majitel směnky oprávněn požadovat náklady, které vynaložil na protest, po tom, vůči komu uplatňuje postih, a to v rámci postižní sumy.

V současné době je navíc v praxi běžné, že většina směnek obsahuje právě tuto doložku „bez protestu“.

Důvodem proč uvádět na směnku doložku „bez protestu“ je snaha majitele směnky předejít riziku, že ji zapomene protestovat, a tedy nebude mít úředně ověřeno, že řádně směnku prezentoval. Tím by samozřejmě přišel o právo postihu, protože by nesplnil zákonem požadovaný zachovávací úkon.

Proto je výhodnější tuto doložku na směnku uvést, je-li tam totiž uvedena, pak platí vyvratitelná právní domněnka, že směnka byla předložena řádně a včas. *„Stále ovšem platí, že prokázat marné předložení směnky lze pouze protestem. Na to reaguje ustanovení § 46 odst. 2 ZSŠ tím, že zakládá domněnku, že směnka opatřená touto doložkou byla*

³⁸ CHALUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 1. díl směnky*. Praha 1996, s. 372.

³⁹ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Směnka a šek v České republice, 5. doplněné a přepracované vydání*. Praha 2006, s. 187.

*předložena řádně a včas. Tedy majitel směnky nemusí nechat zřídit protest a navíc mu svědčí uvedená domněnka. Nemusí tedy marné předložení směnky prokazovat vůbec.*⁴⁰

V tomto případě by důkazní břemeno prokázání, že směnka nebyla řádně a včas prezentována, leželo na dlužníkovi. Dlužník pak zpravidla bývá neúspěšný, neboť se jedná o negativní důkaz, který se prokazuje těžko, a z toho vyplývá pro majitele směnky výhoda.

V případě, že by majitel směnky měl protestační povinnost, pak musí on jako důkaz předložit protestní listinu, na které samozřejmě musí být uvedeno, že vyzval dlužníka k plnění, tedy směnku prezentoval.

Pokládám za důležité uvést, že směnečný protest je institutem, který v současné době již není moc využíván. Toto tvrzení mohu potvrdit odpověďmi, které jsem dostala na svůj dotaz směřovaný notářským kancelářím, jakožto jednomu z možných protestních orgánů. Bylo mi sděleno, že v současné době je žádost o provedení protestu směnky zcela ojedinělou. Například jedna z notářských kanceláří uvedla, že za posledních dvanáct let nesešla ani jedinou protestní listinu.

Ponejvíce se směnečný protest zřizoval v průběhu devadesátých let minulého století, což bylo spojeno s velkým rozmachem směnek, k němuž došlo vlivem změny politické situace. V této době došlo k přechodu od plánovaného hospodářství k hospodářství tržnímu a směnka je instrumentem právě tržního hospodářství.

Podle *Z. Kovaříka* se situace ohledně směnečného protestu bude obracet a tento institut bude opět čím dál tím více využíván.⁴¹ S tímto názorem si dovoluji nesouhlasit a myslím si, že k nějakému progresivnějšímu nárůstu směnečných protestů nedojde, neboť pro majitele směnky bude vždy výhodnější na směnku uvést doložku bez protestu, a tak se protestační povinnosti zbavit bez ztráty souvisejících práv. A dlužníci se tomu nebudou moci účinně bránit, protože jsou to oni, kdo potřebují hotové peníze a směnku podepisují a jsou tudíž tou slabší stranou oproti ekonomicky silnějším věřitelům.

Mám-li zhodnotit k čemu je vlastně institut směnečného protestů dobrý, pak se domnívám, že mohu říci, že pro nepřímé dlužníky představuje jakousi možnost nebýt povolán k plnění ze směnky, samozřejmě za předpokladu, že bude v případě dané směnky protestační povinnost existovat a nebude řádně splněna. Naopak pro dlužníka přímého může zase na druhou stranu představovat možnost, že majitel směnky svá vymáhací práva obrátí od něho k jinému směnečně zavázanému dlužníkovi. Dále se domnívám, že pro majitele směnky jde o povinnost stanovenou mu z důvodu, aby se jeho už tak silné

⁴⁰ KOVAŘÍK, Zdeněk *Protestace směnky pro neplacení*. Bulletin advokacie č. 10, 2004, s. 19.

⁴¹ KOVAŘÍK, Zdeněk *Protestace směnky pro neplacení*. Bulletin advokacie č. 10, 2004, s. 14.

postavení, kterého se mu dostává z titulu držitele směnky, alespoň do určité míry zmírnilo nutností splnit určité povinnosti, pokud bude chtít uplatňovat některá svá práva.

3.2 Protestní listina

Výsledkem celého protestačního procesu je vydání protestní listiny, která je veřejnou listinou sloužící jako zákonný důkaz. Důkaz osvědčující, že určitá skutečnost, zákonem vyžadovaná, nenastala. Je to důkaz o tom, že majiteli směnky jsou zachována postihová práva vůči nepřímým dlužníkům. A v případě soudního řízení bude tato protestní listina sloužit jako důkaz listinný.

„Přestože je protest poněkud širším pojmem, bývá jako protest někdy označována již samotná protestní listina. Z tohoto důvodu je při posuzování výrazu protest nezbytné vždy zvažovat, zda byl použit pro vyjádření celého protestního úkonu nebo pro označení protestní listiny.“⁴²

A stejně jako směnky, tak i protestní listina musí být po formální stránce naprosto perfektní a obsahovat všechny náležitosti, které zákon vyžaduje. *„Protest musí být učiněn protestním orgánem písemnou formou-listinou, jejíž obsahové náležitosti jsou taxativně stanoveny zákonem.“⁴³* Pokud by listina neobsahovala všechny zákonem předepsané náležitosti, pak by nemohla být považována za protestní listinu. Tedy směnečná přisnost se nevztahuje pouze na samotné směnky, ale také na další směnečné instituty. Stejně tak platí, že všechny náležitosti musí mít již při vydání, neboť jejich dodatečné doplnění nebude listinu konvalidovat a ta bude stejně neplatná.

Protestní orgán musí mít také k dispozici originál směnky, stejnopis či opis, jenž je předložen protestátovi a který se pak stává přílohou protestní listiny. Na otázku, zda by stačila pouhá kopie směnky, je nutné odpovědět, že nikoli. Platí zásada (nebo povinnost) domáhat se směnečných práv pouze na základě originálu směnky. Pro směnečné právo je typická a vyplývá z jeho povahy. Sama směnka je totiž směnečným nárokem. A jestliže tento nárok chci uplatit, tak pouze s originálem v ruce a toto platí i pro směnečný protest.

Co vše musí být v listině uvedeno, nalezneme v *čl. I ustanovení §80 ZSŠ*:

1. jméno toho, pro koho a proti komu se protest činí - jméno osoby, která si nechává protest zřízovat, protestanta, a jméno osoby, proti níž je veden, tedy protestáta.

2. údaj, že ten, proti němuž se protest činí, byl bez výsledku vyzván k směnečnému plnění nebo že ho nebylo lze zastihnout nebo že nebylo lze vypátrat místnost, kde

⁴² CHALUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 1. díl směnky*. Praha 1996, s. 576.

⁴³ VÁCHA, Přemysl: *Některé otázky práva směnečného*. Praha 1993

provozuje svůj podnik, ani jeho byt - jedná se o jádro protestu - „*protestní klauzuli tvoří konstatování protestního orgánu, co se v rámci zjišťovací fáze protestace dozvěděl. Jádrem protestní klauzule by mělo být některé konstatování: směnečnickovi byla předložena směnka k přijetí a směnečník směnku nepřijal, směnečník odepřel datovat akcept, ač k tomu byl řádně vyzván, výstavce vlastní směnky odmítl potvrdit nebo datovat viděnou, přestože o to byl řádně požádán, protestant nebyl k zastižení.*“⁴⁴

3. údaj místa a data, kde a kdy došlo k výzvě nebo k bezvýslednému pokusu o ni – ohledně údaje místa, kde došlo k protestaci, platí, že by měl být co nejpřesnější, tedy např. označení města, ulice. Ovšem postačí, pokud tam bude takové označení, ze kterého bude patrné, v jakém městě byla protestace uskutečněna

4. jde-li o přijetí nebo zaplacení pro čest, poznámku, od koho, pro koho a jak bylo nabídnuto nebo jak došlo k přijetí nebo zaplacení pro čest

5. požádá-li směnečník, jemuž byla směnka předložena k přijetí, aby mu byla ještě znovu předložena v následující den, poznámku o tom

6. doslovný opis směnky (opisu) se všemi indosamenty a poznámkami – opis se na protestní listinu uvádí z důvodu, aby bylo zřejmé, v souvislosti s jakou směnkou se protest zřizuje.

7. podpis protestního orgánu, úřední pečeť nebo úřední razítko

„*Pojmovým znakem každého právního úkonu je podpis. Protestní listina je písemným právním úkonem, je tudíž zcela samozřejmé, že musí být opatřena podpisem.*“⁴⁵

Naopak za náležitost protestní listiny se nepovažuje uvedení důvodů, proč protestát odmítá směnku například zaplatit či přijmout. Důvody odmítnutí plnění nejsou důležité, stejně jako v tomto stadiu není důležitá skutečnost ohledně oprávněnosti majitele směnky požadovat směnečné plnění. Důležitá je pouze skutečnost, že se se nestalo něco, k čemu dojít mělo. „*Žádná protestní listina (ani pořázená soudem) neosvědčí důvodnost odepření.*“⁴⁶ To je pak ponecháno na dokazování v soudním řízení.

Pro protestní listinu platí také to, co je shodné všem právními listinám, tedy že se posuzuje podle svého obsahu. Aby se tedy určitá písemnost dala považovat za protestní listinu, je důležité, že obsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, a nikoliv to, jak je označena.

Příslušný protestní orgán vede evidenci, tzv. protestní knihu, kam se jednotlivé protesty vkládají a přísně se evidují. Každý list musí být očíslován, aby se předešlo

⁴⁴ CHALUPA, Radim: *Základy směnečného práva*. Praha 2003, s. 146.

⁴⁵ CHALUPA, Radim: *Základy směnečného práva*. Praha 2003. s. 148.

⁴⁶ MARČANOVÁ, Jana: *Kapitoly ze směnečného a šekového práva*. Praha 1996, s. 158.

nežádoucím úpravám. V případě ztráty nebo zničení protestní listiny ji lze nahradit právě výpisem z této evidence, jak stanoví ustanovení § 90 ZSŠ. Tento výpis podléhá poplatkové povinnosti, která činí 200Kč.⁴⁷

Z důvodu hospodárnosti stačí jen jedna listina i v případě tzv. plurality protestů – dle ustanovení § 81 ZSŠ se jedná o případ, kdy „požaduje-li se plnění ze směnky na několika osobách nebo několikrát na téže osobě, stačí k tomu jen jedna protestní listina.“ Podle J. Kotáska se jedná o případy, kdy jeden protest směřuje vůči více osobám nebo se pořizuje více protestů (z jedné i více směnek) proti jedné osobě. Stejně tak podle jeho názoru je možné spojit na jedné protestní listině protesty proti jedné osobě z více různých směnek.⁴⁸

Protestní listina se sepisuje v úřadu protestního orgánu a objednatel protestu si ji ihned odnáší. Důležitá je také skutečnost, že poté, co je objednateli vydána protestní listina protestním orgánem, již není možné v listině cokoli upravovat nebo opravovat. Tato zásada je upravena v ustanovení čl. I § 84 ZSŠ.

Vzor protestní listiny zřízené notářem

Protestní listina

o protestu pro neplacení směnky vlastní vystavené Josefem Novákem dne 1. 2. 2003 na směnečnou částku 300.000,-Kč.

Sepsaná v kanceláři notáře v Pardubicích dne 1. 10. 2004, mnou, JUDr. Janem Smutným, notářem se sídlem Na spravedlnosti 343, 530 02 Pardubice.

Vlastní popis vyzvání objednatele protestu ke zřízení protestu, dále záznam o průběhu protestu – že se notář dostavil na protestační místo, vyzval dlužníka k plnění a s jakým výsledkem. A že o tomto je sepsána protestní listina.

podpis a otisk úředního razítka notáře

⁴⁷ Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích – v sazebníku poplatků položka 30 písm.b) za vyhotovení opisu nebo výpisu z protestní listiny nebo knihy z knihy protestů 200Kč

⁴⁸ KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 253.

3.3 Protestní orgány

Protestními orgány jsou orgány, u nichž se provedení protestu objednává, a tyto orgány, respektive jejich zaměstnanci protest fakticky zřizují. Zákon orgány provádějící protest uvádí taxativně, takže v případě, že by kdokoliv jiný učinil protestní úkon, například advokát, nebude se jednat o směnečný protest s účinky, jaké zná zákon. Takovéto osvědčení určitých skutečností by se rozhodně nedalo uplatnit u soudu jako důkaz nahrazující protestní listinu. Protestní orgány vlastně do směnečného protestu přinášejí prvek veřejnoprávnosti, a to proto, že při tomto procesním úkonu jsou zástupci státu.

Podle ustanovení § 79 ZSS⁴⁹ rozeznáváme tyto protestní orgány: **soudy**, **notáře** a **místní národní** výbory, ovšem pravomoc posledně uvedených orgánů přešla na základě zákona č. 367/1990Sb.,⁴⁹ na **obecní úřady** – magistráty statutárních měst, městské úřady obcí či úřady městských částí statutárních měst či hlavního města Prahy, nejedná se totiž o výkon samosprávy, ale naopak jde o výkon státní správy.

Zákonem není stanovena přednost pro některý z protestních orgánů, což znamená, že ve své působnosti jsou si rovny a záleží jen na vůli objednatele protestu, na který z nich se obrátí. Tato volba musí být protestními orgány respektována a bez vážného důvodu nemůže být zřízení protestu odmítnuto. V případě bezdůvodného odmítnutí protest učinit a vzniku škody, má nárok vyžadovat náhradu vzniklé škody.

3.3.1 Soudní protest

Pokud se majitel směnky rozhodne objednat protest u soudu, pak možná bude problematická otázka, který soudní orgán bude věcně příslušný. Zákon směnečný a šekový o věcné příslušnosti soudu v žádném svém ustanovení nehovoří, proto musíme vycházet z obecného právního předpisu, v tomto případě z občanského soudního řádu, konkrétně ustanovení § 9, které nám říká „*nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy.*“ Z hlediska místní příslušnosti to bude kterýkoli z okresních soudů; pro účastníka je ovšem nejvhodnější vybrat si ten nejbližší místu protestace. Protože jedním z možných oprávněných důvodů soudu pro odmítnutí učinit protest by mohla být i jeho velká a zbytečná vzdálenost od místa protestace. Objednatel protestu se

⁴⁹ § 22 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení) „Obce v přenesené působnosti vykonávají státní správu v rozsahu, ve kterém ji podle zvláštních zákonů vykonávaly místní národní výbory, popřípadě městské národní výbory třetí kategorie, do počátku účinnosti tohoto zákona“.

může na soud obrátit přímo ústně nebo písemně, jeho osobní účast není nutná; opět je tedy na samotném objednateli, jaký způsob si zvolí. Objednatel by ovšem měl mít na paměti, že je třeba doložit originál směnky a že mu nikdo nemůže zaručit, že se při poštovní přepravě neztratí. Proto si myslím, že protest podaný osobně bude skýtat větší jistotu.

Protestaci mohou provádět vyšší soudní úředníci, čekatelé, popřípadě další soudní úředníci a nelze vyloučit i účast samotných soudců. V tomto ohledu zákon nic nestanoví, a proto je tato otázka ponechána na vnitřní organizaci soudu. Úkony soudu směřující k protestaci podléhají poplatkové povinnosti, která je stanovena zvláštním zákonem a její výše je 1000,-Kč za každou protestovanou směnku.⁵⁰

3.3.2 Notářský protest

Dalším a v praxi nejvyhledávanějším protestním orgánem je notář. Působnost notáře v oblasti směnečné protestace upravuje ustanovení § 72 odst. 1 písm. d zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti „notář osvědčuje na žádost skutečnosti, které by mohly být podkladem pro uplatnění nebo prokazování práv nebo kterými by mohly být způsobeny právní následky. Notář provádí zejména osvědčení...o protestech směnek a jiných listin, které je třeba předložit k uplatnění práva.“

Při objednávání protestu u toho orgánu je možné se obrátit na kteréhokoli notáře, přičemž účastník by měl opět brát v potaz místo protestace, aby předešel možným komplikacím, které mohou nastat při nevhodném výběru. V případě notářského protestu musí být samotný protest zřizován jen notáři, popřípadě notářskými kandidáty. I tento druh protestu je zpoplatněn a odměna notáře je upravena Vyhláškou č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví.⁵¹

⁵⁰ Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích – v sazebníku poplatků položka 30 písm. a) za úhrn úkonů potřebných k protestaci směnky nebo jiného rubopisem převoditelného cenného papíru, za každý protestovaný papír 1000Kč

⁵¹ Konkrétně oddíl I, položka B, bod 3 sazebníku odměny notáře za úkony notářské činnosti, který je součástí vyhlášky a který stanoví: za úhrn úkonů, potřebných k protestaci směnky nebo šeku, včetně sepsání a vydání protestní listiny

z prvních 100 000 Kč tarifní hodnoty1,0 %,
z přebývajících částky až do 500 000 Kč tarifní hodnoty0,5 %,
z přebývajících částky až do 1 000 000 Kč tarifní hodnoty0,3 %,
z přebývajících částky až do 7 000 000 Kč tarifní hodnoty0,1 %,
nejméně 2 000 Kč

3.3.3 Místní protest

Posledním orgánem, kde je možné protest objednat je obecní, popřípadě městský úřad. *J. Kotásek* o tomto protestním orgánu říká: „*Jako poslední v řadě možností by měli místní protest chápat i účastníci. Odborná připravenost provést směnečný protest se totiž hlavně u menších obcí bude blížit nule. Navíc je třeba podobně jako u soudů respektovat místní příslušnost: protest provede jen ten obecní nebo městský úřad, v jehož obvodě leží příslušné protestací místo. Naproti tomu poplatkově bude místní protest jednoznačným favoritem; žádné správní poplatky zákon totiž nestanoví a nelze je tedy vybírat.*“⁵²

Dále *Z. Kovařík* k problematice místních protestních orgánů uvádí následující: „*Místní protesty, třebaže jsou v zákoně uvedeny již přes padesát let, nebyly nikdy prováděny. Obecní ani městské úřady nemají s tím žádné zkušenosti a ani v době současné se na ně téměř nikdo neobrací. Tedy současná směnečná praxe je mizivá.*“⁵³

Přestože je volba protestního orgánu zcela na vůli zadavatele, je nutné posoudit, který z nich se bude jevit jako nejlepší. Protože ačkoliv zákon uvádí tři druhy orgánů, ne všechny jsou stejně vhodné. Z výše uvedených skutečností vyplývá, že orgány obcí jsou jako zřizovatelé protestu vhodné nejméně, a to především proto, že k tomu nejsou odborně připravené a ani zákon tuto problematiku, tedy zřizování protestu orgány obcí, neupravuje. Vhodnějšími z hlediska odbornosti se pak budou jevit soudy, ovšem i u nich se vyskytují nezanedbatelné nevýhody, týkající se především jejich přetíženosti. To, že soudy nepostupují nejrychleji, může mít za následek i promeškání protestační lhůty a objednatel tím přijde o svá postihová práva. Další nevýhodou spatřovanou u soudů je povinnost respektovat jejich místní příslušnost, takže prostřednictvím soudu lze protestovat jen směnkou, jejíž protestační místo se bude nacházet v okruhu místní příslušnosti soudu. Soud nikdy nebude protestovat směnkou, jejíž protestační místo by se nacházelo na druhé straně republiky. Pokud objednatel protestu tedy chce mít jistotu, že protest proběhne v pořádku a včas, pak učiní nejlépe, obrátí-li se na notáře. Je to způsob ze všech tří uvedených nejnákladnější, ovšem na druhou stranu způsob nejspolehlivější. Notáři jsou jednak odborně vybavení ke zřizování protestu a jednak jim náleží odměna za tento úkon, takže je i v jejich zájmu protest zřídit včas a řádným způsobem. A stejně tak pro ně nebude představovat překážku situace, kdy budou muset kvůli protestaci cestovat například do jiného, byť vzdáleného místa.

⁵² KOTÁSEK, Josef: *Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového*. Praha 2006, s. 249.

⁵³ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Protestace směnky pro neplacení*. Bulletin advokacie č. 2004, s. 22.

Protestní orgány mají ovšem i další funkci než jen zřizování protestu. I přímo jim lze splnit, co je po dlužníku požadováno. ZSS v ustanovení § 82 stanoví „směnku možno zaplatit do rukou protestního orgánu. Oprávnění protestního orgánu k tomu, aby přijal placení, nelze vyloučit.“ Samotná protestace je tedy skončena okamžikem, kdy protestní orgán vyzve protestáta k plnění, ten mu vyhoví a rovnou zaplatí dlužnou částku, popřípadě učiní jiný směnečný úkon, který je vyžadován. Protestní orgán má povinnost danou zákonem toto plnění přijmout a objednatel protestu to nemůže změnit. Domnívám se ovšem, že v praxi se s touto situací setkáme jen zřídka, neboť odmítl-li již dlužník plnit, pak nebude mít v úmyslu tak učinit ani před protestním orgánem.

3.4 Průběh směnečného protestu

Samotný průběh směnečné protestace můžeme rozdělit na dvě na sebe navazující stadia. V první fázi protestní orgán zjišťuje skutečnosti, které poté osvědčí v protestní listině, což je druhá ihned následující fáze. Bez jedné či druhé nemůže nikdy dojít k úspěšné směnečné protestaci s relevantními následky.

Účastníky, kteří se protestace přímo účastní, nazýváme: objednatel protestu, kterým bude zpravidla majitel směnky, je označován jako protestant a osoba, proti níž je protest veden, tedy dlužník přímý, se nazývá protestát. Ten, kdo samotný protest zřizuje, je protestní orgán.

Prvním krokem vedoucím ke zřízení protestu je, nepočítám-li první prezentaci směnky majitelem vůči dlužníkovi, objednání protestu. Tedy protestant se nejlépe dostaví k protestnímu orgánu, nejlépe k notáři, předloží mu originál směnky a vyzve ho, aby zřídil protest. Podstatou směnečného protestu je, jak již bylo uvedeno, osvědčit určité skutečnosti. A protože se má jednat o osvědčení, tak není možné, aby protestní orgán osvědčil skutečnosti, které by mu byly známy pouze z tvrzení majitele směnky. Tedy protestní orgán se v žádném případě nemůže spolehnout na výpověď protestáta, že on směnku předložil a dlužník neplnil. Tyto skutečnosti si protestní orgán musí ověřit sám. Proto se protestní orgán, vybaven originálem směnky, dostaví na protestační místo, ještě jednou učiní prezentaci směnky a vyzve dlužníka k plnění. Pak mohou nastat dvě možnosti. Buď dlužník na vyzvání může zareagovat splněním své směnečné povinnosti, a to přímo protestnímu orgánu. Pak by vydání protestní listiny bylo již bezpředmětné, protože právo protestanta by bylo uspokojeno. Vhodné je také upozornit, že v tomto případě náklady, které protestní orgán již vynaložil, nese protestant. Nebo může nastat druhá situace, což, jak se domnívám, bude častějším případem, kdy dlužník plnit opět

odmítne, respektive nebude reagovat, či popřípadě nebude zastižen. Pak protestnímu orgánu nezbyvá nic jiného než uskutečnit druhou fázi směnečného protestu a protestní listinu vydat.

O přítomnosti protestanta při tomto úkonu protestního orgánu zákon mlčí. Podle mého názoru je tedy možné, aby se objednatel protestu výzvy účastnil, ale stejně tak se jí účastnit nemusí. Bude nejspíše záležet na jeho rozhodnutí.

K tomu, aby byl protest proveden řádně a včas, je dále třeba splnit povinnost protestovat v protestačním místě a ve lhůtě pro protest.

Zákon směnečný a šekový neposkytuje na jednom místě ucelenou úpravu samotného průběhu protestace, ale jeho jednotlivá ustanovená nám dávají celkem jasnou představu.

V první řadě se jedná o *bod 2 a bod 3 ustanovení čl. I § 80 ZSŠ* „*údaj, že ten, proti němuž se protest činí, byl bez výsledku vyzván k směnečnému plnění nebo že ho nebylo lze zastihnout nebo že nebylo lze vypátrat místnost, kde provozuje svůj podnik, ani jeho byt*“; „*údaj místa a data, kde a kdy došlo k výzvě nebo k bezvýslednému pokusu o ni.*“ Jedná se o náležitosti protestní listiny, ze kterých přímo vyplývá jednání protestního orgánu. Protestní orgán je povinen protestovat směnku přímo protestátovi. To znamená, že se například notář musí osobně vydat za protestátem do místa jeho sídla nebo bydliště, tam mu směnku prezentovat a vyzvat ho ke směnečnému plnění či jinému směnečnému úkonu. Důležité je upozornit, že se vždy protestuje přímo fyzickým osobám. V případě, že směnečně zavázána je osoba právnická, je nutné vyhledat konkrétní fyzickou osobu, které se bude směnka předkládat. V tomto případě by to byla zpravidla osoba, která je oprávněna za právnickou osobu jednat – tedy její statutární orgán, popřípadě oprávněný zaměstnanec či zástupce. Tato výzva spolu s údaji o datu a místě, kdy k výzvě došlo, jsou skutečností, které se osvědčují v protestní listině.

Ohledně místa, kde má být směnečný protest proveden, platí to, že se liší podle druhu protestu. Jedná-li se o protest pro neplacení, pak je místem protestace místo platební. Má-li to být protest pro nepřijetí, pak je to místo, kde mělo dojít k přijetí směnky. Konkrétněji o něm zákon hovoří v ustanovení *čl. I § 87 odst. 1*: „*předložení směnky k přijetí nebo k zaplacení, pořízení protestu, vyžádání stejnopisu směnky, jakož i všechny ostatní úkony, které musí být provedeny u určité osoby, nutno vykonat v místnostech, kde provozuje svůj podnik, a nemá-li jich, nebo nedají-li se vypátrat, v jejím bytě. Jinde mohou být provedeny jen tehdy, souhlasí-li obě strany; souhlas se vyznačí v protestu.*“ Zákon

uvádí platební místo takto konkrétně pro případ, že by na směnce bylo vyznačeno neurčitě, například - směnka je splatná v Praze.

Protestní orgán tedy nejprve zjišťuje, kde protestát provozuje podnik, tj. kde má provozovnu. V případě, že protestát provozovnu nemá, nebo i v případě, že ji protestní orgán nemůže zjistit, se na druhém místě uvádí byt protestáta. Jestliže protestní orgán nemůže zjistit ani jedno toto místo, pak jeho vyšetřování a pátrání končí dotazem u ohlašovacího orgánu, jak stanoví ustanovení § 87 odst. 3 ZSŠ. Ohlašovacím orgánem se rozumí orgán policejní nebo obecní úřad. I v tomto případě se považuje protest za účinný. Vše musí být samozřejmě zaznamenáno v protestní listině. Jelikož může být zjišťování protestního místa časově značně náročné a hrozí promeškání lhůty pro provedení protestu, je pro věřitele vždy lepší a jednodušší, jestliže ve směnce uvede místo platební dostatečně konkrétně.

Důvodem, proč protestní orgán nemá stanovenou povinnost, aby více pátral po protestačním místě, je krátká doba, po kterou je protestaci možno provést. Nelze tedy po něm požadovat, aby ztrácel čas hledáním místa pro protestaci a nechal si tak uplynout lhůtu bez toho, aniž by protest vykonal. Skutečnost, že protestační místo nebylo nalezeno, je třeba uvést do protestní listiny a následně se vydá protest do větru. Pro dlužníka z toho vyplývá, že ani skutečnost, že se bude skrývat nebo znemožní protestnímu orgánu vstup do své provozovny, neznamená, že se vyhne účinnému provedení protestu.

Stejně tak je možné, aby jako platební místo bylo uvedeno místo, které se nachází mimo území České republiky. Potom je třeba zřídit protest v tomto cizím státu. Dojde-li k tomu, pak je třeba brát na zřetel ustanovení čl. I § 97 ZSŠ: „*forma protestu a lhůty protestu, jakož i forma ostatních úkonů, jichž je zapotřebí k uplatnění nebo zachování směnečných práv, se řídí právem státu, v němž je třeba učinit protest nebo jiný úkon.*“ Bude-li platebním místem například Paříž, je třeba se při protestaci řídit francouzským směnečným právem.

K úspěšné a účinné protestaci je dále důležité protest učinit ve správný čas. Z ustanovení čl. I § 72 ZSŠ vyplývá obecná zásada, která platí pro celé směnečné právo a podle které mohou být všechny směnečné úkony prováděny jen v pracovní dny. To samozřejmě platí i pro protestaci.⁵⁴ Ustanovení čl. I § 85 ZSŠ přímo konkretizuje čas protestu, který může být učiněn pouze mezi 9. – 18. hodinou. Mimo tento zákonem vymezený čas lze s úspěchem protestovat jen tehdy, jestliže protestát souhlasí. Aby byl zachován důkaz, že opravdu projevil souhlas s protestem provedeným mimo výše uvedený

⁵⁴ Dlužníkům ovšem ani toto ustanovení nebrání, aby svůj dluh plnili i mimo pracovní den, pokud je to z jejich vůle.

čas, jeho souhlas by měl být uveden na protestní listině. V případě, že v tomto čase protestní orgán protestáta nezastihne, není jeho povinností se vracet a protest opakovat. Stačí, pokud do protestní listiny poznačí, kdy a kde došlo k bezvýslednému pokusu o výzvu.⁵⁵

Je důležité nezaměňovat čas pro vykonání protestace a lhůtu, po kterou je protest možno provést. Zatímco čas protestace bude pro všechny protesty stejný, pouze pracovní dny mezi 9. – 18. hodinou, tak lhůta se bude lišit podle jednotlivých druhů protestů.

Podle zákona je třeba na směnku uvést, že došlo k protestu. Tuto povinnost má protestní orgán, který na ní uvede, že byl zřízen protest, z jakého důvodu, datum, kdy k tomu došlo, a připojí podpis a razítko. Jedná se o úkon čistě informativního charakteru, proto jeho nesplnění nemá vliv na platnost protestu a ani není nijak sankcionován.

3.5 Druhy směnečných protestů

Stejně jako existuje více druhů směnek, tak rozeznáváme i vícero druhů směnečných protestů, které můžeme rozdělovat podle různých kritérií.

Prvním kritériem může být druh protestního orgánu, u něhož bude směnečný protest objednan, pak rozlišujeme:

- ▶ soudní protest
- ▶ notářský protest
- ▶ místní protest

Druhým kritériem je situace v protestačním místě, podle které může být:

- ▶ protest stěnám
- ▶ protest do větru

⁵⁵ Bod 3 §80 ZSŠ

A poslední rozlišení je podle skutečností, které se protestací zjišťují a protestní listinou osvědčují. V tomto případě známe:

- ▶ protest pro neplacení
- ▶ protest pro nedatované přijetí
- ▶ protest pro nepřijetí
- ▶ protest pro nepřijetí směnky podpůrnou adresou
- ▶ protest pro neplacení směnky podpůrnou adresou nebo čestným příjemcem
- ▶ protest pro nevydání stejnopisu směnky zaslané k přijetí
- ▶ protest pro nevydání prvopisu směnky majiteli opisu

K jednotlivým druhům protestů:

3.5.1 Protest stěním a protest do větru

▶ **Protest stěním** – v tomto případě protestní orgán zná adresu protestáta a dostavil se na ni, ale protestovaný není přítomen. Přesto je protest účinný stejně, jako kdyby protestát výzvě nevyhověl. Skutečnost, že protestovaný nebyl zastižen, musí být uvedena na směnce. Tento druh protestu má zabránit tomu, aby se povinný nemohl bránit proti protestu tím, že by jej označil neplatným, protože nebyl zastižen. Navíc povinností protestního orgánu není vrátit se zpět a kontrolovat, zda je protestát přítomen.

▶ **Protest do větru** – jedná se o protest, kdy není možné zjistit protestační místo, kterým je podle zákona podnik nebo byt protestovaného. Jestliže nelze zjistit ani jedno z nich, protestní orgán musí učinit dotaz u policejního orgánu či obecního úřadu. Tím jeho pátrání po adrese končí, a protest je přesto účinný. V protestní listině musí být skutečnost, že nebylo protestáta možno vypátrat, uvedena. Opět platí, že protestní orgán nemá povinnost jiným způsobem než uvedeným výše protestáta či místo platební vyhledávat.

3.5.2 Protest pro neplacení

Protest pro neplacení je druhem směnečného protestu, který se v praxi vyskytuje nejčastěji.

Jeho základem je ustanovení § 44 odst. 1 ZSS. Cílem je osvědčit skutečnost, že ačkoli byla směnka předložena řádně a včas, tak směnečník nezaplatil směnečné peníze, ať už zcela nebo zčásti.

Zatímco u jiných druhů protestů může být osobou, která protestuje, kdokoli, kdo je držitelem směnky, v tomto případě to může být jedině její majitel. Protestátem je pak osoba, která je povinna zaplatit směnečné peníze; u směnky vlastní výstavce, u směnky cizí směnečník. Protestačním místem pak místo, kde mělo dojít k placení.

Lhůty pro zřízení protestu jsou stanoveny podle splatnosti směnky. Pokud má být protestována směnka fixní, datosměnka nebo lhůtní vistasměnka, pak se postupuje dle ustanovení čl. I § 44 odst. 3 ZSS, podle kterého je třeba zřídit protest do dvou pracovních dní následujících po dni platebním. V jednom z těchto dnů již musí protestní orgán učinit výzvu k zaplacení a vydat protestní listinu. Lhůta by nebyla dodržena, kdyby byl protest v jednom z těchto dvou dnů pouze objednan. Na to musí majitel pamatovat a neotálet s jeho zřízením.

V případě, že chceme protestovat směnku splatnou na viděnou, pak musíme postupovat podle lhůty stanovené pro protest pro nepřijetí. „*Vistasměnky se protestují ve lhůtě, která je určena k jejich protestaci pro nepřijetí, tzn. ve lhůtě jednoho roku od dne vystavení, ledaže by účastníci dle § 34 ZSS stanovili lhůtu jinou.*“⁵⁶ Samozřejmě i v tomto případě si musí majitel hlídat, aby mu lhůta marně neuplynula. Proto není nejrozumnější čekat s předložením směnky až na poslední chvíli, alespoň z hlediska směnečného protestu.

Protest pro nepřijetí a protest pro neplacení jsou spolu spojeny v tom smyslu, že pokud již došlo k prezentaci směnky, a ta nebyla vůbec přijata, pak stačí protestovat jen pro nepřijetí a nemusí být již protestováno pro neplacení. „*V některých případech zbavuje majitele protestační povinnosti sám zákon - např. podle §44 ZSS učiní-li se protest pro nepřijetí, není nejenže třeba předložit směnku k placení, ale není nutný protest pro neplacení.*“⁵⁷ Odmítnutím přijetí směnky je dáno najevo, že daná osoba se nemíní za její zaplacení zavázat a stejně tak by odmítla zaplatit, a je tedy zcela zbytečné, aby její majitel musel znovu prezentovat k placení. Nicméně přestože povinnost zákonem dána není, konečná volba je na majiteli směnky. Pokud se rozhodne, že bude protestovat i

⁵⁶ KOTÁSEK, Josef: *Úvod do směnečného práva*. Brno 2002, s. 143.

⁵⁷ KOTÁSEK, Josef: *Úvod do směnečného práva*. Brno 2002, s. 137.

pro neplacení, pak musí ovšem počítat s tím, že náklady na protest hradí sám, a to právě proto, že to není zákonná povinnost.

3.5.3 Protest pro nepřijetí

Základem pro tento druh protestu je ustanovení *čl. I § 44 odst. 1 ZSS*: „*odepření přijetí nebo placení musí být zajištěno veřejnou listinou (protestem pro nepřijetí nebo neplacení).*“

Z toho ustanovení jasně vyplývá, že cílem protestace je osvědčit skutečnost, že směnka byla řádně a včas předložena, ale směnečník ji odmítl přijmout.

Protestantem je kdokoliv, kdo má směnku u sebe, nemusí to být její majitel. Protestátem je pak osoba, která je na směnce uvedena jako směnečník, respektive osoba, která se jím má stát. Místem protestace je místo, kde mělo dojít k předložení směnky.

Jak již bylo uvedeno, přijetí se týká výhradně směnky cizí, tedy i protest pro nepřijetí může být veden pouze proti směnce cizí.

Lhůta pro provedení protestu se odvozuje od lhůty pro předložení směnky k přijetí. Lhůta pro předložení směnky k přijetí je zákonem stanovena do doby její splatnosti, tedy v době od vydání směnky až do její splatnosti může být kdykoliv předložena k přijetí. A v té samé době musí být také učiněn protest. Bude tedy výhodnější směnku předkládat k přijetí s dostatečným předstihem před její splatností právě proto, že kdyby nebyla akceptována, vznikl by dostatečný prostor pro zřízení protestu. I zde ovšem nalezneme výjimku: „*pokud směnečník využil svého práva podle čl. I § 24 odst. 1 a vyhradil si lhůtu na rozmyšlenou do následujícího pracovního dne a předkladatel směnku předložil poslední den lhůty pro předložení směnky, je možno protest provést i ve všední den, který po dni předložení směnky následuje.*“⁵⁸

Lhůta na rozmyšlenou je stanovena ve prospěch směnečníka, aby měl čas se rozhodnout, zda směnku akceptuje či nikoliv, a předkladatel mu ji musí předložit následující den znovu. Z výše uvedeného vyplývá, že se vždy musí jednat o dny pracovní. Je-li směnka předložena poprvé v pátek, pak následujícím pracovním dnem a dnem druhého předložení směnky je až pondělí. To samé bude platit i pro zřízení protestu. Bude-li směnka podruhé předložena v pátek, pak následujícím pracovním dnem je pondělí a protest lze zřídit až v tento den.

⁵⁸ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Zákon směnečný a šekový*, komentář, 3vydání. Praha 2002, s. 92.

3.5.4 Protest pro nedatované přijetí

Tento druh protestu vychází z ustanovení *čl. I § 25 odst. 2 ZSS*: „*je-li směnka splatná v určitý čas po viděné nebo je-li třeba ji podle zvláštní doložky předložit k přijetí v určené lhůtě, musí být přijetí datováno dnem, kterého se stalo, ledaže majitel žádá, aby byl uveden den předložení. Není-li přijetí datováno, musí majitel, aby si zachoval svá postihová práva proti indosantům a výstavci, toto opominutí dát zajistit včas protestem.*“

Z výše uvedeného ustanovení vyplývá, že se jedná o lhůtní vistasměnku nebo směnku s doložkou o předložení v určité lhůtě.

Všeobecně platí, že akceptace směnky datována být nemusí, ovšem v tomto případě se jedná o výjimku z obecně platné zásady. Je tedy třeba uvést na směnku den, kdy byla přijata. Pokud příjemce směnku nedatuje, přijetí není neplatné, ovšem chce-li si majitel směnky zachovat postihová práva proti dlužníkům nepřímým, pak ji musí protestovat, tedy zajistit protestem skutečnost, že přijetí směnečníkem nebylo datováno.

Protestantem je kdokoliv, kdo drží směnku, protestovaným vždy přímý dlužník a protestačním místem je místo, kde byla směnka předložena k přijetí.

Jedná-li se o lhůtní vistasměnku, pak je protest možno učinit kdykoli po dobu trvání lhůty pro předložení směnky. Takže se může jednat o obecnou lhůtu jednoho roku, která běží od data vystavení směnky, popřípadě lhůtu stanovenou výstavcem či indosanty dle ustanovení *čl. I § 23 ZSS*. Jedná-li se o směnku, v které je stanovena doložkou doba, do níž musí být předložena k přijetí, pak ve stejné době je možno učinit i protestaci.

Pokud protest nebude zřízen, pak v obou případech majiteli směnky zanikají postihová práva vůči nepřímým dlužníkům. Zcela na vůli majitele je také ponecháno, kdy v průběhu protestační doby bude protest zřízen. Ovšem u lhůtní vistasměnky by měl její majitel brát v potaz ustanovení *§ 35 ZSS*, které stanoví, že „*splatnost směnky vystavené na určitý čas po viděné se řídí datem přijetí nebo datem protestu.*“ Majitel by měl tedy vzít v úvahu skutečnost, že pokud není její přijetí datováno, tak směnka ještě není splatná a že její splatnost závisí na datu protestu. Proto by ho měl učinit co nejdříve, aby v co nejkratší lhůtě získal směnečné peníze. Tím, že majitel směnky ji protestuje, stanoví náhradní rozhodný den pro její splatnost. Důsledek neučinění protestace vzhledem k nepřímým dlužníkům je zřejmý. Pokud ovšem není učiněna protestace pro nedatované přijetí u této lhůtní vistasměnky, pak vzhledem k přímým dlužníkům se uplatní nevyvratitelná domněnka v souladu s ustanovením *§ 35 ZSS* „*nebyl-li učiněn protest, platí se zřetelem k příjemci, že se nedatované přijetí stalo v poslední den lhůty určené pro předložení směnky k přijetí*“, což pro majitele směnky může znamenat prodloužení doby, kdy se

k němu dostanou jeho směnečné peníze. Proto i když je protestační doba celkem dlouhá, je rozhodně vhodnější protest učinit co nejdříve.

3.5.5 Protest pro nezaplacení směnky podpůrnou adresou nebo čestným příjemcem

Základen je ustanovení čl. I § 60 ZSS „byla-li směnka přijata pro čest osobami, které mají bydliště v místě platebním, nebo jsou-li jako podpůrné adresy udány osoby bydlící v tomto místě, musí majitel předložit směnku všem těmto osobám a dát po případě učinit protest pro neplacení nejpozději v den po uplynutí lhůty k protestu stanovené. Nevykoná-li se protest v této lhůtě, je prost závazku ten, kdo udal podpůrnou adresu, nebo pro jehož čest byla směnka přijata, jakož i indosanti, kteří po nich následují.“

Opět se požaduje, stejně jako u výše uvedeného protestu, aby směnka byla nejprve prezentována směnečníku a po případném odepření placení také protestována. Až poté je majitel směnky oprávněn obrátit se na osobu uvedenou v podpůrné adrese, prezentovat jí směnku a při odepření placení zřídí tento honorační protest.

Protestantem je pouze majitel směnky, protestovaným čestný příjemce či osoba uvedená v podpůrné adrese a protestacím místem je místo platební.

Protestní lhůta je podle zákona stanovena stejně jako u protestu pro neplacení s tím, že se k ní připočítá ještě jeden pracovní den navíc poté, co skončí řádná protestní lhůta. Nezřídí-li majitel směnky protest, ztrácí postihová práva vůči čestnému příjemci či osobě uvedené v podpůrné adrese.

3.5.6 Protest pro nepřijetí směnky podpůrnou adresou

Tento protest se nazývá také kontraprotest či honorační protest. Jeho základem je ustanovení čl. I odst. 2 § 56 ZSS „je-li na směnce udána osoba, která má v případě nouze v platebním místě směnku přijmout nebo zaplatit, může majitel před její splatností vykonat postihová práva proti tomu, kdo připojil podpůrnou adresu a proti těm, kdož po něm následují, jen předloží-li směnku osobě uvedené v podpůrné adrese, je-li odepřeno přijetí pro čest, dá odepření zjistit protestem.“

Předpokladem je směnka, na níž je uvedena tzv. podpůrná adresa, a to pro případ nouze. Pokud tedy směnečník odmítá plnit závazek ze směnky, je tu možnost obránit se na osobu uvedenou v podpůrné adrese, aby za něho plnila. V doložce ale musí být uvedeno, že se jedná o přijetí pro čest pouze v platebním místě.

Nejprve se ten, kdo má směnku u sebe musí obrátit na směnečníka a prezentovat mu směnku. Pakliže ji odmítne přijmout, musí zřídit protest a teprve až poté se může obrátit na osobu uvedenou v podpůrné adrese. Této osobě opět musí směnku prezentovat a dojde-li k odmítnutí přijetí, pak je třeba zřídit právě protest pro nepřijetí pro podpůrnou adresu.

Protestantem je každá osoba, která má směnku u sebe, protestátem osoba uvedená v podpůrné adrese a protestačním místem je místo platební.

Jestliže není tento protest zřízen, pak majitel směnky ztrácí proti osobě uvedené v podpůrné adrese všechna postihová práva.

Protest musí být zřízen do splatnosti směnky.

3.5.7 Protest pro nevydání prvopisu směnky majiteli opisu

Základem je ustanovení čl. 1 odst. 1 a 2 § 68 ZSŠ „v opise musí být označena osoba, která má prvopis. Tato osoba je povinna vydat prvopis řádnému majiteli opisu. Odepře-li to, může majitel vykonat postih proti těm, kdož opis indosovali nebo na něm převzali rukojemství, jen tehdy, dá-li dříve zjistit protestem, že mu na jeho žádost nebyl vydán prvopis.“

V případě toho protestu si majitel opisu nechává potvrzovat skutečnost, že mu nebyl vydán prvopis směnky, který drží jeho majitel.⁵⁹ Z toho také vyplývá, že protestantem může být pouze majitel opisu a protestovaným majitel prvopisu. Protestačním místem pak místo majitele prvopisu. Protestační doba se shoduje s dobou, kdy je třeba zřídit protest pro neplacení.

Nebude-li zřízen protest, je zřejmé, že zaniknou postihová práva proti nepřímým dlužníkům. Ovšem tento druh protestu je specifický. Pokud by nebyl proveden a majitel opisu by ani jiným způsobem nezískal prvopis, pak se může stát, že mu postupně zanikne i právo proti dlužníkům přímým, neboť bez originálu směnky se nemůže domáhat směnečného plnění.

⁵⁹ Prvopisem směnky rozumíme její originál. Každý majitel prvopisu je oprávněn si pořídit směnečný opis či opisy své směnky. Tato listina, ve které musí být uvedeno, že se jedná o opis, je pak dána do oběhu místo směnky, která může být z bezpečnostních důvodů ukryta. Každý, na koho je převeden opis se stává i majitelem prvopisu a má právo na to, aby mu ho držitel vydal. Pokud ovšem majitel opisu chce směnku prezentovat, a tak uplatnit právo na vydání směnečných peněz, pak musí předložit prvopis, nestačí předložit opis. To samé platí i pro zřízení protestu, ke kterému také nestačí opis, ale je třeba se prokázat prvopisem. Tím se opis směnky také liší od stejnopisu, který může být prezentován k uplatnění směnečných práv a stejně tak na jeho základě může být zřízen protest.

3.5.8 Protest pro nevydání stejnopisu směnky zasláno k přijetí

Základem je ustanovení čl. I § 66 ZSS „kdo zašle jeden stejnopis k přijetí, musí v ostatních stejnopisech udat jméno osoby, která má stejnopis zasláný k přijetí. Tato osoba je povinna jej vydat řádnému majiteli jiného stejnopisu. Odepře-li ti to, může majitel vykonat postih jen tehdy, dá-li dříve zjistit protestem: 1. že mu na jeho žádost nebyl vydán stejnopis zasláný k přijetí; 2. že nebylo lze dosáhnout přijetí nebo zaplacení na stejnopis jiný.“

V tomto případě se má protestem osvědčit ta skutečnost, že směnečník, jemuž byl zaslán stejnopis, jej nevrátil majiteli.⁶⁰ Zároveň je třeba protestem osvědčit, že nebyl přijat či nebylo plněno na stejnopis jiný, a tak nedošlo k zániku směnečného závazku. Jedná se vlastně o dva protesty, které zpravidla budou na téže listině a zřízeny zároveň.

Protestantem je majitel směnky, protestátem směnečník, popřípadě osoba, již byl stejnopis směnky zaslán, aby jej předložila směnečníkovi. Protestační místo v případě protestu pro nevrácení stejnopisu může být dvojitý – pokud byl stejnopis zaslán směnečníku, pak je to jeho místo, pokud byl stejnopis zaslán třetí osobě, tedy osobě odlišné od směnečníka, pak je to místo této osoby. Oba případy platí za předpokladu, že je protest zřizován ještě před splatností. V době splatnosti se protestační místo odvozuje od místa toho, komu byl stejnopis zaslán, a není již rozhodné, zda jde o směnečníka či třetí osobu. V případě protestu druhého, kdy se osvědčuje, že nedošlo k přijetí ani zaplacení z jiného stejnopisu, je protestačním místem to, kde mělo dojít k platbě.

Protestace může mít v tomto případě dvě fáze. Nejprve protestní orgán vyzve příslušnou osobu, která má stejnopis, k jeho vydání. Vydá-li ho, protestace končí. Nevydá-li ho, může následovat druhá fáze, výzva k přijetí stejnopisu či zaplacení směnečného peníze. V případě, že nevyhoví ani jedné z výzev, je vydána protestní listina.

Přestože teorie rozeznává několik druhů směnečných protestů, v praxi, dle sdělení notářských kanceláří, se nejčastěji zřizoval protest pro neplacení.

I když se lhůta, kdy je možno protest učinit, u jednotlivých protestů liší, tak společně pro všechny platí obecná doba protestace, tzn. protest lze zřídit pouze ve všední pracovní dny mezi 9.-18. hodinou.

⁶⁰ Směnka může být vyhotovena v originále nebo v několika stejnopisech. Každý ze stejnopisů musí být ve vlastním textu označen, o kolikátý stejnopis jedné směnky se jedná, jinak by byl považován za další směnku. Dojde-li k plnění z jednoho stejnopisu, pak směnečný závazek zaniká zcela. Stejnopis bude praktický tehdy, není-li jiná možnost, než směnku předložit k přijetí zasláním. Pak se lze tímto vyhnout nebezpečí, že by originál směnky mohl být směnečníkem zničen.

Dále pro všechny druhy protestů platí, že pokud po výzvě protestního orgánu je na směnku plněno, pak se protestní listina vůbec vydávat nebude, neboť tu již pro její zřízení není důvod.

Stejně tak pro ně platí stejné důsledky nesplnění protestační povinnosti, a tím je samozřejmě ztráta postihových práv vůči nepřímým dlužníkům.

3.6 Notifikace

Směnečnou notifikaci upravuje ustanovení *čl. I § 45 ZSŠ*. Jedná se o oznamovací povinnost, které se nelze zprostit.

Notifikace je úzce spjata se směnečným postihem. Tímto úkonem majitel směnky informuje nepřímé dlužníky o směnečné nouzi a o možnosti využít svých postihových práv, která proti nim má. Je to vlastně jediný způsob, jak se nepřímí dlužníci mohou dozvědět o této situaci a připravit se na případné plnění.

Samozřejmým předpokladem je, že protest byl řádně zřízen a postihová práva tak byla zachována. Podle zákona musí majitel směnky o jejím nepřijetí či odepření zaplacení informovat výstavce a indosanty, a to ve lhůtě čtyř pracovních dnů, které následují po dni, v němž byl protest učiněn. Indosant pak musí ve lhůtě dvou dnů od dne, kdy mu přišla zpráva, informovat zase své indosanty. Každý musí vždy uvést jméno a adresu osoby, od níž zprávu dostal. Řetězec jmen vede až k výstavci. Přestože je výstavce dlužníkem přímým, podle zákona musí být také informován. V tomto případě se jedná o výstavce směnky cizí, protože z logiky věci je zbytečné informovat výstavce směnky vlastní o tom, že on sám odmítl plnit ze směnky. V případě směnky vlastní se tak notifikují pouze dlužníci nepřímí.

Informace se podává těm indosantům, kteří jsou uvedeni na směnce. V případě, že je jejich jméno či adresa nečitelná, nemusí být informováni, není třeba zjišťovat jména či adresu někde jinde. Jsou vynecháni a pokračuje se v informování dalších.

V zákoně není stanoven způsob, jakým má informace být podána, ale pro prokázání toho, že byla dodržena lhůta, bude nejvhodnější písemné podání zpráv. Stačí pouhá informace o tom, že nedošlo k přijetí či zaplacení a že byl zřízen protest, a uvést jména a adresy těch, od nichž zpráva přišla. Z toho také jasně vyplývá, že se notifikuje až po provedení protestu a postihová práva již lze uplatnit.

Notifikace není zachovávacím úkonem, proto při jejím nesplnění nedochází k zániku žádných práv. Pouze může ten, kdo notifikační povinnost měl a nesplnil ji, být

odpovědný za škodu, která tím vznikla tomu, jenž měl právo obdržet informaci. Majitel směnky by odpovídal za škodu indosantovi, kterému neposkytl tyto informace o směnce.

Výše škody, která může vzniknout, je limitována směnečnou sumou.

Notifikační povinnost se netýká pouze případů, kdy došlo o odepření přijetí či neplacení, ale zákon zná notifikační povinnost také v případě vyšší moci.

3.7 Vyšší moc

Institut vyšší moci v podstatě chrání majitele směnky před tím, aby mu neuplynula lhůta k provedení určitého zachovávacího úkonu v případech, kdy je nemůže učinit bez své viny, a on tak nepřišel o svá postihová práva.

„Vyšší moc definuje zákon jako nepřekonatelnou překážku, která brání včasnému předložení směnky, nepochybně jak k placení, tak i k přijetí, anebo brání včasné protestaci.“⁶¹

Zákon demonstrativně uvádí, že vyšší mocí mohou být zákonná ustanovení některého státu či jiné případy vyšší moci. Pod jinými případy vyšší moci si můžeme představit jakoukoliv neodvratitelnou událost, která vznikla vlivem přírody nebo činností člověka. Podmínkou je, že nevznikla vinou majitele nebo se netýká pouze jeho osoby. Podle Z. Kovaříka se za směnečnou vyšší moc nebude považovat například to, že majitel nebyl schopen směnku předložit či protestovat protože byl zasažen bleskem. Tedy důvodem nemůže být událost, která stihla jenom jeho. Je nutné, aby se neodvratitelná událost týkala většího počtu osob, například přírodní katastrofa.⁶²

A právě i s vyšší mocí zákon spojuje notifikaci. Jestliže nastane určitá neodvratitelná událost, která znemožňuje učinit protestaci, musí majitel směnky o této skutečnosti informovat své dlužníky, v tomto případě pouze indosanty. Tyto osoby musí být informovány o možnosti uplatnění postihových práv vůči nim. Zákon totiž stanoví, že pokud vyšší moc trvá více než třicet dní po splatnosti, je majitel oprávněn využít svých postihových práv bez toho, že by směnku musel protestovat. Tedy přestože nebude učiněn zachovávací úkon, jeho postihová práva budou zachována.

Zákon nestanoví konkrétní lhůtu, do kdy musí být zpráva podána, pouze uvádí, že majitel musí zprávu podat neprodleně. Když se tedy o takové situaci dozví, musí o ní informovat bez zbytečného odkladu. Zprávu je opět nejvhodnější podat písemně, aby měl

⁶¹ KOVAŘÍK, Zdeněk: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 3 vydání*. Praha 2002, s. 159.

⁶² KOVAŘÍK, Zdeněk: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 3 vydání*. Praha 2002, s. 159.

majitel důkaz, že splnil zákonem stanovenou povinnost. Také to musí vyznačit na směnce. Opět není stanovena sankce za nesplnění, bude tedy platit pouze povinnost k náhradě škody, stejně jako u notifikace pro nepřijetí či nezaplacení.

KAPITOLA 4. KOMPARACE SMĚNEČNÉHO A ŠEKOVÉHO PROTESTU

V této kapitole se budu věnovat porovnání směnečného a šekového protestu, pro něž jsou některé instituty společné a naopak. Přičemž počet těch společných jednoznačně převažuje.

Šek je stejně jako směnka cenným papírem, představující pro jeho majitele pohledávku, již má vůči osobě, která šek v jeho prospěch vystavila. Vystavovatel šeku v něm přikazuje třetí osobě, vůči níž má pohledávku on, aby majiteli šeku vyplatila určitý obnos na něm uvedený. Stejně jako směnka, tak i šek sám o sobě představuje šekový nárok. To znamená, že bez šeku nemohou být žádné peníze vyplaceny. „Šek se řadí mezi precizní cenné papíry, tedy mezi papíry, do nichž je vtělena příslušná pohledávka.“⁶³

Směnku i šek pojí také vysoké nároky, které jsou kladeny na jejich formální stránku. Jako příklad uvedu, že i šek podléhá povinnosti, aby označení o tom, že se jedná o šek, bylo součástí samotného textu listiny, stejně jak to vyžaduje zákon u směnky. Důvodem je opět snaha vyhnout se situaci, kdy se někdo stane účastníkem šekového vztahu bez toho, aniž by si toho byl vědom. Zajímavá je opět i skutečnost, že i přes svou formálnost nemusí být šek, stejně jako směnka, zachycen pouze na papírovém podkladě. Za platný šek se tak bude považovat i takový, který by byl napsán třeba na kusu dřeva.

Přestože je šek směnce velmi podobný, jsou mezi nimi patrné rozdíly. Jedním z nich je důvod vystavování těchto cenných papírů. Jak již bylo uvedeno u směnky, v jejím případě jde především o funkci zajišťovací, kdežto u šeku je tím důvodem jeho platební funkce. Šek má výhodu v tom, že u sebe nemusím mít hotové peníze či hledat nejbližší banku. Mám-li totiž u sebe šek, pak platím jím. Jedná se vlastně o druh bezhotovostní platby.

Dalším podstatným rozdílem je skutečnost, že u šeku v podstatě neexistuje přímý dlužník. Všechny závazky, které z šeku vyplývají, mají charakter postihu. Šek je totiž příkaz výstavce, který směřuje vůči třetí osobě (šekovník), aby jeho majiteli (šekový věřitel) zaplatila příslušný obnos na něm uvedený. Tato třetí osoba má pouze povinnost šek vyplatit, ale sama dlužníkem není. Proto, jak stanoví zákon v ustanovení *čl. II § 4 ZSŠ*, šek není možno přijmout, neboli akceptovat, a tak se stát dlužníkem přímým, jak dochází u směnky cizí. „Šekovník i každá třetí osoba může na šek akceptační prohlášení napsat, takovýto úkon však nemá charakter řádného přijetí šeku, Šek je prostě neakceptovatelný cenný papír“. Šek nelze přijmout. Z tohoto stručného sdělení, jež je obsaženo v úvodu

⁶³ CHLAUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 2. díl, šeky*. Praha 1997, s. 6.

komentovaného ustanovení, vyplývá, že žádné šekové prohlášení směřující k přijetí šeku není způsobilé založit šekovníkův závazek, tedy hlavní šekový závazek.“⁶⁴ Zákon nestanoví důvod proč tomu tak je. Pouze konstatuje, že šek nelze přijmout, a tedy šekovník se nikdy nemůže stát dlužníkem majitele šeku. Šekovníkem je totiž banka, ta plní z účtu výstavce šeku a nerozhoduje o tom, zda šek přijme či nepřijme, vyplatí či nevyplatí. Má pouze plnit příkaz v šeku uvedený, a proto z logiky věci se nikdy dlužníkem stát nemůže. „*Prvním předpokladem emise pravidelného šeku je kvalifikovatelnost šekovníka jako bankovního subjektu.*“⁶⁵ To znamená, že nepřímými dlužníky jsou například výstavce šeku či indosant. A jediným způsobem, jak je možno na šekovém dlužníku (např. na výstavci šeku) požadovat šekové plnění, je vykonat postih. Stejně jako u směnky je i v tomto případě třeba k zachování postihu učinit zachovávací úkony – tedy nejprve předložit šek šekovníkovi a v případě, že ho odmítne zaplatit, zřídit protest.

I u šekového protestu je jeho podstatou osvědčit určité skutečnosti, respektive že k nim nedošlo. Šekovým protestem se tak osvědčuje, že majitel šeku šek předložil šekovníkovi (bance) a ten ho odmítl vyplatit. Tímto úkonem jsou zachována postihová práva vůči šekovým dlužníkům nepřímým a lze na nich plnění požadovat.

Zatímco u směnky rozeznáváme na osm různých druhů protestů, pak u šeku je to daleko prostší, neboť podstata šeku umožňuje pouze protest jediný, protest pro nezaplacení. Například protest pro nepřijetí nelze jednoduše vykonat, neboť šek se neakceptuje.

Pro zřízení protestu se jeho objednatel, majitel šeku, obrací na stejné orgány jako objednatel protestu směnečného. Jsou jimi tedy soudy, notáři a obecní úřady a je opět pouze na majiteli šeku, který z nich si zvolí. Ovšem i pro ně platí stejné výhody a nevýhody jako u protestu směnečného a ty by měl i v tomto případě objednatel šekového protestu brát v potaz. Proto i tady bude nejvhodnější a nejúčinnější obrátit se na notáře.

Důležitým rozdílem jsou také důsledky nevykonání protestu. Jestliže majitel směnky opomene její protestaci, nejhůře se stane to, že přijde o svá postihová práva vůči dlužníkům nepřímým, ale přesto mu budou zachována směnečná práva proti dlužníkům přímým, neboť ta rozhodně nezanikají. Dojde-li však k opomenutí šekového protestu, pak jeho majitel ztrácí všechny nároky, protože si nezachoval postihová práva a přímé dlužníky šek nemá. Pro majitele šeku má tedy opomenutí protestu daleko tíživější následky než opomenutí pro majitele směnky.

⁶⁴ CHALUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 2. díl, šeky*. Praha, 1997, s. 32-33.

⁶⁵ CHALUPA, Radim: *Zákon směnečný a šekový, komentář, 2. díl, šeky*. Praha, 1997, s. 30.

Další odlišnost směnečného a šekového protestu spočívá ve lhůtě pro jeho provedení.

Zatímco u směnek je lhůt vícero podle toho, o jaký druh směnky se jedná, u šeku platí lhůta pouze jediná. Zákon stanoví, že k tomu, aby byl protest učiněn řádně, je třeba dodržet lhůtu, která se shoduje s lhůtou pro předložení šeku. Tato lhůta se počítá na dny a liší se podle druhu šeku. Jde-li o šek vnitrostátní, pak lhůta činí 8 dní. Je-li to šek mezistátní, pak je to 20 dní a u šeků interkontinentálních 70 dní, ode dne jejich vystavení.

V této lhůtě nestačí protest pouze objednat, ale opět je třeba, aby byl v této lhůtě také zřízen. Jedinou výjimku zákon stanoví v případě, že je šek předložen v poslední den lhůty, pak je možné protest učinit ještě v následující pracovní den. Platí tedy, že není dobré nechávat si předložení šeku až na poslední chvíli, pak totiž hrozí, že by protest nemusel být zřízen včas.

Doba protestu je u šekového i směnečného stejná, tedy mezi 9. – 18. hodinou a pouze v pracovní dny. Společným znakem je také to, že protest musí být veden vždy proti konkrétní fyzické osobě.

Ze stejných důvodů jako u protestu směnečného i v případě šekového může protestní orgán vydat protest proti stěnám nebo protest do větru. Dále se shodují náležitosti protestní listiny a v obou případech se zapisují do knihy protestů.

Zásadním rozdílem mezi nimi je skutečnost, že protest šekový, na rozdíl od toho směnečného, může být plnohodnotně nahrazen jiným právním úkonem. Zákon totiž připouští, aby místo protestu šekovník přímo na šek učinil prohlášení, které bude obsahovat den předložení šeku, den učinění prohlášení a samotné prohlášení o tom, že šekovník šek neproplatil. Tímto prohlášením jsou majiteli šeku zachována všechna postihová práva proti nepřímým dlužníkům.

Pro majitele šeku je tento způsob, jak si zachovat postihová práva, jednodušší než zřizování protestu. Vyhne se tak možnosti, že protestní orgán nestihne protest zřídit včas a zároveň bude ušetřen povinnosti hradit poplatek za jeho zřízení. U šeků se tento úkon bude v praxi vyskytovat častěji než samotný protest.

Zbavení se povinnosti zřizovat šekový protest se (stejně jako u směnky) docílí uvedením doložky „bez protestu“ na šek.

Dalším společným institutem pro oba dva protesty je notifikace. Důvody, lhůty a způsob jsou v podstatě totožné. Společný jim je také institut vyšší moc, který chrání majitele šeku proti propadnutí lhůt k předložení či protestaci.

Institut vyšší moci je ve všech aspektech stejný pouze s jedinou výjimkou. Aby mohla být postihová práva vykonána bez toho, že by se směnka musela protestovat, je třeba trvání vyšší moci alespoň po dobu 30 dní. V případě vyšší moci u šeku zákon tuto dobu zkracuje o polovinu, na 15 dní. Stačí tedy, aby vyšší moc trvala alespoň 15 dní a pak není třeba šek protestovat a je možno rovnou vykonat postihová práva.

Mám – li shrnout výše uvedené, pak podle mého názoru lze říci, že směnečný a šekový protest jsou z procesního hlediska stejnými úkony. Oba dva mají osvědčit určité skutečnosti, jsou považovány za zákonný důkaz, který nemůže být nahrazen, až na výjimku, jiným způsobem, například svědeckou výpovědí. Oba protesty se zřizují prostřednictvím stejných orgánů a samotný průběh protestace se také shoduje.

To, v čem se naopak odlišují, jako například důvod protestace, pak vychází z podstaty dvou rozdílných cenných papírů.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se snažila provést analýzu institutu směnečného protestu a dalších institutů s ním souvisejících. Cílem této diplomové práce tak bylo přiblížení a rozebrání směnečného protestu jako institutu směnečného práva, který, jak jsem zjišťovala, není příliš znám, respektive není zcela jasná jeho podstata. Proto jsem se v této práci snažila provést rozbor jeho jednotlivých náležitostí a pojmů s ním související tak, aby byl pochopitelný.

V první kapitole jsem poukázala na historický vývoj směnky, se kterou se setkáváme již ve středověku, a na vývoj právní úpravy směnečného práva jak ve světě, tak i na našem území. Přičemž naše směnečné právo vychází z koncepce ženevského směnečného práva stejně jako většina zemí kontinentální Evropy, a proto jsou si právní režimy směnečného práva v mnohém podobné. Přestože je právní oblast směnek upravena zákonem, který je starý téměř šedesát let, myslím si, že je zcela vyhovující i v dnešní době a není třeba ho žádným zásadním způsobem do budoucna měnit. Důvodem je právě skutečnost, že byl převzat z kvalitních ženevských úmluv.

V druhé kapitole se věnuji pojmu směnka, který jsem v kostce přiblížila, a poukázala na rozdíly mezi směnkou vlastní a cizí. Uvědomit si jejich rozdílnou podstatu nám pak umožňuje pochopit, proč v některém případě nelze směnku vlastní protestovat. Také je nezbytné vědět z hlediska protestu, kdo je směnečný nepřímý dlužník, proti němuž má majitel směnky postihová práva. A dále jsem už podrobněji pojednala o jednotlivých směnečných náležitostech, a to především proto, že podle mého názoru nelze pochopit směnečný protest bez alespoň obecné znalosti dalších směnečných institutů a pojmů, protože spolu velice úzce souvisejí. Jako příklad je možno uvést místo plnění na směnce, které je posléze určujícím i pro místo protestace.

Třetí kapitola analyzuje samotný směnečný protest. Domnívám se, že jsem celkem jasně vysvětlila, co je jeho podstatou a proč zákon tento institut uvádí, jaké skutečnosti osvědčuje a jak se zajišťuje právo postihu směnečně zavázaných osob. Uvedla jsem, jaké rozeznáváme druhy protestů a dále vysvětlila jeho jednotlivé instituty, jako je například protestní listina či protestní orgány.

Poslední čtvrtá kapitola je zaměřena na porovnání směnečného a šekového protestu, kde jsem uváděla, v čem se shodují a v čem se naopak liší. Při srovnání jsem dospěla k závěru, že směnečný a šekový protest jsou si navzájem velmi podobné, či je dokonce možné říci, že se jedná o instituty totožné. Shodují se například v důvodu jejich zřizování, kterým je potřeba osvědčit určité skutečnosti, ve způsobu, jakým jsou zřizovány,

či v protestních orgánech. A to, v čem se naopak liší, je důsledkem jejich rozdílných podstat jako různých finančních instrumentů.

Směnečný protest se v dnešní době již moc nevyskytuje, ale přesto není úplně nemožné se s ním setkat. Je to hlavně proto, že většina směnek obsahuje doložku „bez protestu“, aby se tak její majitel vyhnul této povinnosti a mohl uplatňovat práva vůči svým nepřímým dlužníkům bez jeho zřizování. Z pohledu majitele směnky je to samozřejmě výhodnější, vyhne se tak nebezpečí, že například zmešká lhůtu pro jeho zřízení. Naopak z pohledu dlužníků nepřímých je vždy lepší tuto doložku na směnce neuvádět, protože pak povinnost majitele protest zřídit existuje a pokud ho majitel směnky neučiní, pak se vyhnout tomu, že by po nich bylo požadováno, aby poskytli zákonem stanovené plnění. Ovšem bude nejspíš těžké toto na majiteli požadovat, jelikož dlužník je vždy v pozici ekonomicky slabšího subjektu, který se nejspíše bude muset podřít podmínkám silnější strany, kterou je v tomto případě majitel směnky. Co se týká jeho využívání v budoucnu, domnívám se, že povědomí o tomto institutu se již nějakým podstatným způsobem nezlepší a nezvětší a stejně jako již není využíván v poslední desítce let, zůstane to tak i nadále a směnky budou vždy obsahovat doložku zbavující jejího majitele povinnosti ke zřízení protestu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

MONOGRAFIE

BAKEŠ, Milan a kolektiv. Finanční právo, 3. aktualizované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003. 515 s. ISBN 80-7179-667-0

CIRÁK, Jan. Směnky a směnečné právo. Základy směnečného práva a směnečný zákon č.191/1950 Sb. Ostrava: KEY Publishing, 2007. 80 s. ISBN 978-80-87071-49-6

CHALUPA, Radim. Základy směnečného práva. Praha: Linde Praha a.s., 2003. 227 s. ISBN 80-7201-382-3

CHALUPA, Radim. Zákon směnečný a šekový – komentář, 1. díl, směnky. Praha: Praha Linde a.s., 1996. 684 s. ISBN 80-7201-036-0

CHALUPA, Radim. Zákon směnečný a šekový – komentář, 2. díl, šeky. Praha: Praha Linde a.s., 1997. 399 s. ISBN 80-7201-080-8

KOPÁČ, Ludvík. Směnky a směnečné právo (směnečný zákon s komentářem a úvodem do směnečného práva). Praha: Prospektrum, 1992. 140 s. ISBN 80-85431-43-2

KOTÁSEK, Josef. Směnečné právo, komentář k čl. I zákona směnečného a šekového. Praha: Prospektrum, 2006. 318 s. ISBN 80-7175-136-7

KOTÁSK, Josef. Úvod do směnečného práva. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 172 s. ISBN 80-210-2855-6

KOVAŘÍK, Zdeněk. Přehled směnečné judikatury, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI Publishing s.r.o, 2001. 93 s. ISBN 80-86395-16-2

KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka a šek v České republice. Praha: C.H.Beck, 1994. 509 s. ISBN 80-7179-008-7

KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnka jako zajištění, Praha: C.H.Beck, 2002. 98 s. ISBN 80-7179-785-5

KOVAŘÍK, Zdeněk. Zákon směnečný a šekový, komentář. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2002. 408 s. ISBN 80-7179-220-9

MARČANOVÁ, Jana. Kapitoly ze směnečného a šekového práva. Vysoká škola ekonomická: Fakulta mezinárodních vztahů, 1996. 201 s. ISBN 80-7079-894-7

SVOBODOVÁ, Věra. Směnka. Průvodce po slastech a strastech uživatele směnky. Brno: Econ, 1994. 293 s. ISBN 80-901627-1-1

VÁCHA, Přemysl. Některé otázky práva směnečného. Praha: Všehrd, 1993. 51 s. ISBN 80-8530-523-2

JUDIKATURA

ROZSUDEK VRCHNÍHO SOUDU V PRAZE ZE DNE 25.6.1995, sp.zn. 5Cmo 531/95

ROZSUDEK VRCHNÍHO SOUDU V PRAZE ze dne 18. 6. 1996, sp. zn. 4 Cmo 386/96

ROZSUDEK VRCHNÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 23. 2. 1998, sp. zn. 5 Cmo 584/96

USNESENÍ VRCHNÍHO SOUDU V PRAZE ze dne 24. 10. 2000, sp.zn. 5 Cmo 342/2000

USNESENÍ VRCHNÍHO SOUDU V PRAZE ze dne 25. 6. 2001, sp. zn. 5Cmo 74/2001

ROZSUDEK KRAJSKÉHO SOUDU V HRADCI KRÁLOVÉ ze dne 24. 8. 2004, č. j. 34 Cm 58/2004-30

ROZSUDEK NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 1645/2005

ROZSUDEK NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 27. 2. 2007sp. zn. 29 Odo 1047/2005

ROZSUDEK NEVYŠŠÍHO SOUDU V PRAZE ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 262/2006

ČASOPISY

BULLETIN ADVOKACIE: Derka, Ladislav: Typické procesní chyby účastníků ve sporech o zaplacení směnky. č. 12/2007

BULLETIN ADVOKACIE: Kovařík, Zdeněk: Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (1. část). č. 9/2000

BULLETIN ADVOKACIE: Kovařík, Zdeněk: Protest směnky pro neplacení. č. 10/2004

INTERNETOVÉ ZDROJE

Přijetí jiné hodnoty místo plnění ze směnky

<http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/prijeti-jine-hodnoty-misto-plneni-ze-smenky-611.html>

Protest směnky

<http://www.pravnipraxe.com/smenky/index.php?file=pojmem/protest-smen>